

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 6 JULI 1938

No. 1175

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

M. F. J. Cool — Adjunct-secretaris.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8468.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
ZES JAREN ZUIVELCRISISPOLITIEK door Dr. H. J. Frietema	502
Onze eierenexport door Mr. H. W. J. Sannes	504
De vestigingwet kleinbedrijf door Dr. E. J. Tobi	507
Betekenis van de vorming van een bufferpool voor rubber door J. F. Haccoü	508
Kalmte op de obligatiemarkt — bewogen dagen op de aandelenmarkt door Dr. W. Mautner	510
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Open-markt-politiek in Frankrijk door Dr. H. Weichmann	512
AANTEKENINGEN:	
De betekenis van de industrialisatie van Australië voor Nederland	513
Werkloosheidsbestrijding en conjunctuurpolitiek in Zweden	513
MAANDOIJFERS:	
Emissies in Juni 1938	514
Hypotheekrente in Nederland	516
ONTVANGEN BOEKEN	516
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	517, 520
Groothandelsprijzen	516, 518—519

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Ook in de week onder verslag zijn de omzetten op de wisselmarkt uitermate beperkt gebleven. Met de optimistische beoordeelde vooruitzichten in de Vereenigde Staten zijn de Dollardevaluatiegeruchten ook als sneeuw voor de zon verdwenen. De politieke kapitaalvlucht uit Europa schijnt min of meer tot staan te zijn gekomen. Daar staat weliswaar tegenover, dat er vraag naar Dollars is uit hoofde van operaties op de New-Yorksche beurs, maar ons publiek begint zich pas schoorvoetend in de markt te wagen, zoodat voorloopig deze invloed nog maar betrekkelijk gering is geweest. Enerzijds constateert men dus het wegvallen van Dollaraanbod in verband met devaluatie-angst, anderzijds geen omvangrijke kapitaalverplaatsing naar de Vereenigde Staten. Wanneer de hausse in Wallstreet aanhoudt, kan deze laatste factor natuurlijk weer een wat groteren invloed doen gelden.

Wat de positie van den Gulden betreft kan wel geconstateerd worden, dat de kans groot is dat in de naaste toekomst de kapitaalexport wat meer invloed op onze betalingsbalans zal gaan uitoefenen. Het nijpende gebrek aan investeringsmateriaal heeft de bankiers allerwegen doen onzien naar geschikte objecten, en in den jongsten tijd zijn verschillende vruchten van dat zoeken rijp geworden. De stroom van introducties van Amerikaanse waarden, die onze beurs een paar maanden geleden beleefde, had door de ongunstige stemming te New-York in dat verband weinig uitgericht. Maar kortelings zijn ook andere objecten gelanceerd, die omvangrijker bedragen beloven te absorberen: een combinatie van Zuid-Afrikaansche aandelen, een Zuid-Afrikaansche goudaandeel, een leening Finland, een leening Ierland. Daarnaast een emissie van een Amerikaanse bedrijfsobligatie en binnenkort van de Wagons-Lits.

Overigens is het natuurlijk de vraag of de Guldenkoers van dit alles veel invloed zal ondergaan. Bij grootere objecten pleegt het Egalisatiefonds zonder noemenswaardige koerswijziging de benodigde deviezen te fourneren. En ook overigens kan men zeggen, dat wanneer onder den invloed van deze transacties tijdelijk de vraag naar deviezen grooter zou zijn dan het aanbod er in het geheel geen reden bestaat om dat in de wisselkoersen tot uiting te laten komen. Men heeft maandenlang koersstijging tegengegaan als er surplus aanbod van Gulden was, nu er een klein beetje van den „achterstand" in den kapitaalexport wordt ingehaald is dat allerminst reden den Guldenkoers, al is het ook maar heel weinig, te laten dalen.

Bij dit alles zijn de koersen van de voornaamste valuta's volkomen onveranderd gebleven, terwijl het Egalisatiefonds zich, wat de dagelijksche omzetten betreft, afzijdig kon houden. Ponden schommelden tusschen 8.95 en 8.95½, terwijl in het begin van de nieuwe week 8.95¼ werd geregistreerd. Dollars bleven op circa 1.80%. Fransche Francs handhaafden zich op circa 5.03¼. Het Fransche Egalisatiefonds schijnt weer wat deviezenmateriaal te hebben kunnen verwerven, terwijl af en toe ook wat Francs werden opgenomen, alles bij uiterst geringe koersfluctuatie.

De geldmarkt blijft natuurlijk onveranderd, omzetten zijn er feitelijk alleen in Belgisch en Fransch schatkistpapier, waarvan het laatste tegen nog wat dalend disconto.

De beleggingsmarkt blijft prijshoudend, met voor integralen een heel langzame afbrokkeling. Terloops werd hierboven reeds melding gemaakt van de aangekondigde emissie der Standard Electric Corp., voor het eerst na jaren een Amerikaanse leening. Blijkbaar slaat men in de Vereenigde Staten, waar toch de rentevoet lager is dan hier te lande, het risico voor deze papieren hooger aan dan men aanneemt dat de belegger te onzent zal doen.

ZES JAREN ZUIVELCRISISPOLITIEK.

Op 20 April 1932 werd bij de Tweede Kamer ingediend een ontwerp van wet, betreffende tijdelijke maatregelen tot hulpverlening aan de melkveehouderij; op 21 Juli 1932 bereikte deze Crisis-Zuivelwet het Staatsblad. De zes jaren, welke sedert zijn verstrekken, hebben ons helaas enkele waarheden geopenbaard, welke van een zodanige betekenis zijn, dat het gewenst kan worden geacht hieraan enige beschouwingen te verbinden.

In 1932 was de grondgedachte, welke tot het ontstaan van een ingewikkeld complex landbouwcrisismaatregelen heeft geleid, deze, dat deze maatregelen een tijdelijk karakter zouden moeten hebben.

In geval zou blijken, dat de crisis slechts van korte duur zou zijn, dienden de gevolgen van de tijdelijke sterke prijsdaling zoveel mogelijk te worden verzacht teneinde een algehele ontwrichting te voorkomen, terwijl, als de toekomst zou uitwijzen, dat de crisis niet spoedig een einde zou hebben, ingeval dus de crisis hierin zou blijken te bestaan, dat zij de overgang zou vormen van een hoog naar een vermoedelijk permanent laag prijsniveau en van een „Weltwirtschaft” naar een complex „Nationalwirschaften”, de Crisis-Zuivelwet in het bijzonder en het complex landbouwcrisiswetten in het algemeen noodzakelijk zou zijn om deze overgang zo geleidelijk mogelijk te doen zijn of juist om ten aanzien van de gevolgen een overgang zonder grote schokken mogelijk te maken.

In 1938 is er wel niemand meer, die de in 1929/30 ingezette crisis, voor zoverre deze de landbouw betreft, ziet als een crisis, welke gekenmerkt wordt door een diepe prijsinzinking van een duidelijk voorbijgaande aard en niemand ziet thans de landbouwcrisispolitiek nog als een middel om een tijdelijke diepe inzinking van het prijsniveau der landbouwvoortbrengselen te overbruggen.

Typierend voor de algemene opinie in 1932 is een passage uit de Memorie van Toelichting van de Crisis-Zuivelwet:

„Door het zeer tijdelijk karakter, dat aan de regeling is toegedacht, zijn deze nieuwe bevoegdheden naar de mening der Regering te motiveren. In het ontwerp is dan ook voorzien het expireren der regeling, behoudens verlenging bij de wet, na een werking van ten hoogste drie jaar.” Van het oorspronkelijk ontwerp luidde het laatste artikel: „Deze wet vervalt, tenzij bij verlenging bij de wet, met ingang van 1 Mei 1935.” In het definitieve ontwerp werd het woord Mei vervangen door October.

* * *

Typierend voor de algemene opinie in 1938 is de belangrijke inleiding, welke de Regeringscommissaris voor de Akkerbouw en de Veehouderij, de heer Ir. S. L. Louwes, op 15 Juni jl. hield in de algemene vergadering der Zeeuwse Landbouwmaatschappij. Wij ontlenen aan deze rede, welke in het Zeeuws Landbouwblad van 18 Juni 1938 in extenso is opgenomen, enkele passages, welke getuigen van een ingrijpende wijziging in de gedachtengang van „de overheid” in de loop van zes crisisjaren, een wijziging, welke intussen volkomen verklaarbaar is.

„Al moge onze Minister-President nog zo dikwijls er over spreken, dat er zich structurele wijzigingen in de Maatschappij voltrekken, men spreekt hem dit woord na, maar durft eigenlijk niet na te gaan, wat die structurele wijzigingen wel betekenen. Wij zullen ons eigen hebben te maken, dat structurele wijzigingen voor onze deur niet halt houden en dat een land, dat mee wil komen, zijn economie heeft aan te passen bij deze structurele wijzigingen. Wij zullen ervaren, dat men niet structurele wijzigingen volgt door angstvallig instandhouden van datgene, wat onder totaal andere omstandigheden is opgebloeid en gegroeid. Ook de landbouw ontkomt niet aan deze structurele wijzigingen.

„Toen de crisisverschijnselen zich in ernst openbaarden, wist eigenlijk niemand precies, wat er gebeurde en het

beste wat men kon doen, was op een gegeven ogenblik te versterken, daar waar de weerstand dreigde te verzwakken. Altijd en altijd was er de hoop, dat het vandaag of morgen eventueel zou verbeteren, zodat de bijzondere maatregelen zouden kunnen verdwijnen. Op het ogenblik lijkt het, dat wij daar verder vanaf zijn dan ooit.

„Het is een ieder zonder meer duidelijk, dat een ongebreidelde productie van exportproducten als aardappelmeel en varkensvlees, om er maar twee te noemen, ons direct voor onoplosbare problemen zou stellen. Deze twee voorbeelden, die gemakkelijk met vele aangevuld konden worden, wijzen in de richting van productieregelingen. Het is nu eenmaal een onaangename geschiedenis, maar de landbouw moet kiezen tussen een ongebreidelde productie en de prijzen, die daarmee zouden resulteren, en een gebreidelde, geregelde, gereguleerde, geordende productie, maar mag dan de eis stellen, dat de prijs voor hem acceptabel is of tenminste, dat het mogelijke wordt gedaan zo'n prijs te bereiken. Tussen deze twee dingen is er geen keuze en degene, die de landbouw voorstelt met ongebreidelde productie een behoorlijke prijs voor alle artikelen te bereiken, pleegt bewust volkswaarschuwing of praat over dingen, waaromtrent hij zelfs niet het geringste begrip heeft.

„De leiding bij de productie is in het belang van de landbouw onontkoombaar. Tot nu toe is die leiding overgelaten aan de Regering. De allen bevredigende weg van samenwerking tussen Regering en bedrijfsleven is nog niet gevonden.

„In het begin van de crisis wist de landbouw in de regel wel de Regering te vragen wat hij wenste en hoe hij dat wenste, want er waren middelen om de zaak drijvende te houden. Nu lijkt het wel eens of dit doelbewuste optreden verflauwd is. Nu staan wij voor de noodzakelijkheid van plannen op lange duur. De landbouw moet het eens worden over de richting, waarin de ontwikkeling zal gaan en als ik de uitingen van de landbouw goed heb verstaan, dan is men het over het doel wel eens, nl. de landbouw te geven een behoorlijk bestaan, maar men is het over de middelen niet eens. De landbouw zal zelve over de middelen tot volle klaarheid moeten komen.”

* *

Wij noemden deze passages kenmerkend voor de wijziging, welke zich in de periode 1932 tot 1938 heeft voltrokken ten aanzien van het begrip crisis in verband met het begrip Nederlandse landbouw en aarzen niet, deze passage evenzeer kenmerkend te achten voor het ontbreken van perspectief in de landbouwcrisispolitiek.

Het komt ons voor, dat de leider van de landbouwcrisispolitiek deze behoefte aan perspectief het sterkst gevoelt en dat hij in Goes hieraan uiting heeft willen geven, daarbij den Nederlandsen boer er op wijzende, dat deze nog veel te veel met betrekking tot de begrippen crisis en landbouwcrisispolitiek het beeld voor ogen heeft, dat zes jaar geleden ook den meer ontwikkelde voor ogen stond, doch waarvan thans moet worden vastgesteld, dat het beeld onjuist is en zeer gevaarlijk.

Het is ons alsof de regeringscommissaris in Goes den Nederlandsen boer heeft willen toeroepen: „Wij, u en ik, betrokkenen en overheid, moeten ons rekenschap ervan geven, dat wij niet kunnen doorgaan met een landbouwcrisispolitiek, welke toch feitelijk nog altijd een incidenteel karakter heeft, welke toch feitelijk slechts hierin bestaat, dat wij met alle middelen (productiebeperkingen, accijnsheffingen, e.d.) uitsluitend trachten het prijspeil van de landbouwvoortbrengselen kunstmatig hoog te houden, opdat de Nederlandse boer niet gedwongen wordt te liquideren.”¹⁾

¹⁾ Terloops merken wij in dit verband op, dat „het pachtvraagstuk” hoe langer hoe meer een bevredigende landbouwcrisispolitiek bemoeilijkt. Bij de bepaling van wat men noemt de kostprijs van landbouwproducten wordt namelijk de pacht gewoonlijk gezien als een element van de kostprijs, welke men in het oog houdt bij de bepaling van het kunstmatig gehandhaafd of kunstmatig opgevoerd prijspeil. Hiertegen zijn geen overwegende bezwaren aan te voeren, zolang het doel van de landbouwcrisispolitiek is het tijdelijk toepassen van middelen, waardoor een financiële „Krach” wordt voorkomen, echter zijn hiertegen wel degelijk overwegende bezwaren in te brengen, zodra de crisis een permanent karakter krijgt.

Het is als de klacht van Faust: „Zwei Seelen wohnen in meiner Brust, die eine will sich von der andren trennen“; de ene gedachte is:

„Wij kunnen niet permanent een wet toepassen, welke is bedoeld tijdelijk steun te verlenen aan de landbouw”

en de andere:

„Wij kunnen deze wet thans minder dan ooit mis-
sen. Er moet worden geordend, welnu, laat de overheid
zich geleidelijk terugtrekken, doordat zij een deel van
haar werkzaamheden overdraagt aan organisaties van
de betrokkenen zelve.”

Vóór alles echter is het nodig, dat overheid en land-
bouworganisaties samen overleggen wat het uiteinde-
lijk doel van de ordening moet zijn, dat overheid en
organisaties plannen maken op lange termijn. Het
begrip landbouwcrisispolitiek moet geleidelijk plaats
maken voor het begrip landbouwpolitiek.

Men moet deze inleiding van den regeringscommis-
saris toejuichen. Enerzijds omdat hierdoor wordt ge-
tracht den Nederlandsen boer aan te sporen tot her-
oriëntering, iets wat door verschillende leiders in
landbouworganisaties geheel of gedeeltelijk wordt na-
gelaten, waarschijnlijk omdat hiervoor veel meer moed
nodig is dan waarover verschillende lokale leiders be-
schikken en anderzijds omdat deze „cri-de-coeur” mis-
schien een aanleiding kan zijn tot bezinning op de
punten:

Doel en perspectief met betrekking tot onze land-
bouwcrisispolitiek:

* * *

Wij nemen de vrijheid, naar aanleiding van deze
inleiding, enkele opmerkingen te maken, welke er op
wijzen, dat de overheid, in samenwerking met de be-
trokken landbouworganisaties, misschien iets meer
zal kunnen doen dan uitsluitend (door middel van
productiebeperkingen, accijnsheffingen e.d.) te stre-
ven naar een prijspeil van de landbouwvoortbreng-
selen, dat den producent in staat stelt uit de opbreng-
sten ongeveer zijn productiekosten te dekken. Voor-
opgesteld wordt echter nadrukkelijk, dat deze opmer-
kingen geen oplossing geven voor het fundamentele
probleem, waardoor het landbouwvraagstuk wordt be-
heerst.

In de studie¹⁾, welke van de hand van den schrij-
ver van dit artikel thans een jaar geleden is gepu-
bliceerd, is een vergelijking gemaakt tussen de melk-
productie in Denemarken en die in Nederland, waar-
bij in het bijzonder aandacht is geschonken aan de
boter. De conclusie hiervan is, dat Denemarken ons
ten aanzien van een aantal punten de loef afsteekt.

Wij vestigen de aandacht op enkele belangrijke ver-
schijnselen.

a. In Nederland wordt een groot deel van de melk
op een zodanige wijze tot boter verwerkt, dat de ver-
werkingskosten kunnen worden geschat op 22—23
cent per kg. boter. In Denemarken bedroegen in 1935
deze kosten slechts 9 cent. Wij zijn ervan overtuigd,
dat een groot deel van dit enorme verschil een gevolg
is van factoren, welke men niet in de hand heeft;
wij memoreren echter toch de conclusie, waartoe wij
kwamen, nl. dat „een grondige studie betreffende de
vraag op welke wijze het productie-apparaat voor Ne-
derlandse boter kan worden gereorganiseerd dringend
noodzakelijk moet worden geacht.” Opgemerkt worde,
dat in Denemarken veel sterker dan ten onzent be-
hoefte is gevoeld aan prima statistisch materiaal,
vooral wat betreft de kostprijsgegevens.

Wij zijn ervan overtuigd, dat de overheid, in
samenwerking met de organisaties van betrokkenen

¹⁾ Dr. H. J. Frietema: Productie en Prijsvorming op de
Engelsche markt van Nederlandsche, Deensche en koloniale
boter; 22ste publicatie van het Nederlandsch Economisch
Instituut.

heel wat kan doen teneinde het productie-apparaat,
waarover ons land beschikt met betrekking tot het
verwerken van de melk, te rationaliseren.

b. Wie meent, dat de arbeidsverdeling tussen Ne-
derland en Denemarken zodanig is, dat Nederland
levert prima boter en Denemarken goedkope boter,
is onjuist ingelicht; men kan niet zeggen, dat Ne-
derland een betere kwaliteit boter levert dan Dene-
marken. Vaststaat, dat ons land in technisch opzicht
wat betreft de bereiding van boter, nog niet is waar
het zou moeten zijn, al wordt dikwijls de „les van
Berlijn” schromelijk overdreven. Wat wij nodig heb-
ben is o.a. een uitstekend centraal laboratorium,
waar op wetenschappelijke wijze in grote stijl wordt
gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit, met
name wat betreft de stevigheid en de houdbaarheid
van onze boter en waar behoorlijk aan research-werk
wordt gedaan, research-werk dat wij nodig hebben in
verband met de verschillende verwerkingsmogelijkhe-
den van melk.

Het zij verre van ons Wageningen of Hoorn te klei-
neren, of de organisaties der betrokkenen te becritis-
seren. Niemand minder dan de secretaris van de
F.N.Z. heeft oprichting van een dergelijk laborato-
rium herhaaldelijk met klem verdedigd.

c. De laatste jaren is Groot-Brittannië het grote
centrum van de wereldbotermarkt. Ruim 80 pCt. van
alle boter, welke in het internationaal verkeer wordt
gebracht, wordt door Groot-Brittannië ingevoerd. Op
de Engelse markt heeft Denemarken een reputatie,
welke ons doet watertanden, met het gevolg, dat dik-
wijls ontstellende verschillen zich voordoen tussen de
prijzen waarvoor Deense en Nederlandse boter wordt
verkocht. Wij moeten alles doen om hierin verbete-
ring te brengen.

Op diezelfde Engelse markt heeft onze Neder-
landse kaas bij lange na niet die reputatie, welke
zij inderdaad verdient, of liever, welke zij zou
verdienen, indien wij niet zo dom zouden zijn te
menen, dat wij een prima afzetgebied in Engeland
kunnen opbouwen door, naast 40+ Edammer kaas en
volvette en 40+ Gouda kaas, de Engelse afnemer te
leveren kaas in dezelfde verschijningsvorm, waarvan
het vetgehalte in de droge stof evenwel slechts 20
pCt. bedraagt.

De koopkrachtige Engelse consument wordt voort-
durend bedrogen, indien hij onze kaas koopt. Im-
mers, hij ontvangt af en toe 20+, kaas, waar
hij meent prima kaas te kopen. Het is nood-
zakelijk, dat wij het fundament stevig leggen, waar-
op wij een bevredigende afzet van Nederlandse kaas
in Engeland kunnen opbouwen. Men zal ons het
feit voorleggen, dat de betrokken producenten toch
wel degelijk dit vraagstuk hebben bestudeerd en dat
toch de toestand momenteel is zoals zij is. Volkomen
terecht.

Het is echter evenzeer bekend, dat er in dit
opzicht heel wat onkunde bestaat en dat het al te
dikwijls voorkomt, dat de stem van vele betrokkenen,
wier advies ter oplossing van deze nationale moei-
lijkheden wordt gevraagd, veel meer wordt bepaald
door het directe lokale belang dan door het nationale
belang op de lange duur. Hier ligt een taak voor de
overheid in samenwerking met de betrokken orga-
nisaties.¹⁾

De overheid beginne dit vraagstuk eens te doen
bestuderen door een deskundige, die niet wordt be-
invloed door groepsbelangen.

¹⁾ Het is ons bekend, dat intussen Het Algemeen Han-
delsblad een bericht heeft gepubliceerd, waaruit zou blij-
ken, dat de overheid zich voorstelt in dit verband spoed-
dig dwingende maatregelen voor te schrijven. Het is
ons ook bekend, dat de Nederlandsche Industrie- en Han-
delsraad voor Land- en tuinbouw gemeend heeft zich
hiertegen te moeten verzetten.

De vraag dringt zich tenslotte op in hoeverre mag worden aangenomen, dat de concurrentie, welke op de wereldbotermarkt bestaat tussen West-Europa enerzijds en Nieuw-Zeeland en Australië anderzijds, hierop neerkomt, dat voor West-Europa in de naaste toekomst geen plaats meer is als exportgebied van zuivelproducten. In de hierboven gememoreerde studie is aan deze vraag veel aandacht geschonken, waarbij ons is opgevallen, dat de Nederlandse producent blijkbaar ervan uitgaat, dat het geen zin heeft hiervoor interesseert op, hoe weinig men belang stelt in wat onze grootste concurrenten doen. Talloze Nieuw-Zeelanders zijn hier geweest en achten het onbegrijpelijk, dat wij hen blijkbaar volkomen wens- te negeren.

Is deze negatie inderdaad een gevolg van een zekere moedeloosheid of is ze een gevolg van een gebrek aan interesse, een gemis aan behoefte om de grote lijnen te zien?

Wij zouden willen vragen: kan Nieuw-Zeeland met winst boter produceren tegen een prijs van 100/- per cwt. cif Londen? Is de expansiemogelijkheid van de Nieuw-Zeelandse boterproductie zo groot, dat zij vrijwel de gehele wereldmarkt zou kunnen bedienen? Is er enige kans, dat de Nieuw-Zeelandse boterproducent zijn boterproductie zal verminderen, zodra de wol en het vlees duurder worden? Wij weten het niet; wij weten van Nieuw-Zeeland weinig meer dan niets, hoewel in 1904/13 Nieuw-Zeeland gemiddeld per jaar 304.000 cwts., in 1927/30: 1.335.000 cwts., in 1937: 2.951.000 cwts. à 50.8 kg boter naar Groot-Brittannië zond. In 1937 leverde Nieuw-Zeeland met Australië samen 47 pCt., Denemarken 24 pCt. en Nederland 7½ pCt. van de totale hoeveelheid boter, welke in Groot-Brittannië in dat jaar werd ingevoerd.

Wij beseffen volkomen, dat een zeker optimisme nodig is om te spreken over wereldmarkt, over Nederland als exportgebied van zuivelproducten of over internationale arbeidsverdeling; wij weigeren echter aan te nemen, dat het begrip „Weltwirtschaft" in de naaste toekomst volkomen zal blijken te zijn vervangen door het begrip „Nationalwirtschaft", eenvoudig omdat wij ervan uitgaan, hoezeer de ontwikkeling der economische verschijnselen gedurende de laatste jaren ook in ons nadeel is, dat ons land door klimaat, bodem, geographische ligging, historie, organisatie en bewoners is voorbestemd zuivelproducten uit te voeren naar gebieden, waar het verbruik de productie overtreft. Wij wijzen op de toenemende export van gecondenseerde Nederlandse melk naar de tropen en op die van Nederlandse aardappelen naar Zuid-Amerika en zijn van mening, dat het niet geoorloofd is een apathische houding aan te nemen ten aanzien van onze positie op de wereldmarkt, dan nadat alle beschikbare middelen zijn gebleken volkomen ondoeltreffend te zijn. Wij zijn ervan overtuigd, dat er nog veel kan worden verbeterd, opdat onze kostprijzen worden verlaagd door rationalisatie van de productie en opdat de opbrengst worde verhoogd door verbetering van de kwaliteit en door het bouwen op een commercieel juiste basis. Wij bepaalden ons tot zuivel en zouden ons kunnen voorstellen, dat bij verschillende andere landbouwvoortbrengselen soortgelijke desiderata verdedigbaar kunnen worden genoemd.

Dr. H. J. FRIETEMA.

ONZE EIERENEXPORT.

(In het bijzonder naar Engeland.)

In het op 27 October 1937 verschenen nummer van dit weekblad, publiceerde ik eenige gegevens omtrent de Overheidsmaatregelen ten aanzien van de pluimveehouderij genomen en van de gevolgen, welke zij hebben teweeggebracht. Gewezen werd op de na 1931 verminderde uitvoermogelijkheden, tengevolge waarvan de hoeveelheid eieren, welke door het binnenland moest worden opgenomen, aanmerkelijk steeg, waardoor deze opname slechts mogelijk zou worden tegen lage prijzen, die de productiekosten der eieren niet of ternauwernood dekten.

Een schrijven, door den Minister van Economische Zaken den 4en Februari jl. gericht tot de Nederlandsche Pluimvee Federatie en tot een aantal organisaties van particuliere handelaren en de daarop ontvangen antwoorden, geven aanleiding om op de ontwikkeling van den export onzer eieren nader terug te komen.

In het bedoelde schrijven werden door den Minister een drietal opmerkingen gemaakt met betrekking tot den uitvoer naar Engeland en werd verzocht de oorzaken van de aangerode punten na te gaan, alsmede een weg aan te geven om tot verbetering te geraken.

Zijne Excellentie vestigde de aandacht op de volgende verschijnselen:

1. dat door Denemarken regelmatig veel meer eieren naar Engeland worden geëxporteerd, dan door ons land;
2. dat de Deense eieren-uitvoer naar Engeland een regelmatigere verloop vertoont, dan de Nederlandsche;
3. dat in sommige tijden van het jaar de afzet van de, in verhouding tot het Deense kwantum geringe hoeveelheid Nederlandsche eieren moeilijk was en dat door Nederland niet steeds die prijzen konden worden bedongen, welke door Denemarken werden gemaakt.

De antwoorden werden gegeven door de Nederlandsche Pluimvee-Federatie (N.P.F.) en, namens de aangeschreven organisaties van particuliere handelaren door den Nederlandschen Industrie- en Handelsraad voor Land- en Tuinbouw. Uit laatstbedoeld rapport en over hetgeen naar aanleiding daarvan in sommige dagbladen werd geschreven, blijkt, dat omtrent den weg, die tot verbetering kan voeren, diepgaand meeningsverschil bestaat tusschen genoemden Raad en de meerderheid der organisaties, namens welke hij zijne beschouwingen gaf. Hierop zal in hetgeen volgt, niet worden ingegaan. Aan de hand van de rapporten en van andere gegevens, zullen slechts de feiten van den uitvoer worden onder het oog gezien.

Totale export van eieren.

In mijn vorig artikel werd vermeld, dat de export van eieren in het topjaar 1931 bedroeg 1094 miljoen stuks. In 1932 begon de daling, eerst nog bescheiden: uitgevoerd werden 1074 miljoen eieren. Het jaar 1933 bracht de groote val tot nauwelijks 720 miljoen. Een vermindering van den uitvoer, vergeleken met 1931 van 374 miljoen eieren, meer dan een derde gedeelte van den totalen export.

In de jaren 1934 en 1935 echter treedt weder een langzame stijging op: 778 en 782 miljoen eieren gingen respectievelijk over de grenzen. In 1936 is de sprong belangrijk groter (830 miljoen), om in 1937 met een forschen stap te vermeerderen tot 982 miljoen. Van 1936 op 1937 is de uitvoer dus met 152 miljoen eieren gestegen en indien het jaar 1938 zijn voorganger met een gelijk aantal weet te overtreffen, zal het hoogtepunt van 1931 niet slechts geëvenaard, doch overschreden zijn.

Uitgedrukt in tonnen bruto (1000 kg) bedraagt de uitvoer naar de voornaamste landen van export:

in 1931 86.198	in 1935 61.803
„ 1932 80.058	„ 1936 64.737
„ 1933 56.975	„ 1937 76.159
„ 1934 64.303	

Ook in de eerste vier maanden van 1938 zet de stijging zich, vergeleken met 1937, voort: uitgevoerd werden 28.681 ton tegen 25.560 in dezelfde periode van het vorige jaar. Een vermeerdering met 3121 ton bruto gewicht.

Deze cijfers, ontleend aan de statistiek van den in-, uit- en doorvoer, bevredigend als zij zijn, betreffen den *totalen* export van Nederlandsche eieren. De achteruitgang, sedert 1932 ingetreden, is tot stilstand gekomen en het verloren terrein werd voor een groot gedeelte heroverd.

Export naar Duitschland en Engeland.

Naar Duitschland werden in 1937 uitgevoerd 31.765 ton tegen 23.324 ton in 1936. De scherp dalende lijn, welke de export naar dit land sedert 1932 (met uitzondering van 1934) te zien geeft, is hiermede verbroken. De vermeerdering van 1936 op 1937 bedraagt 8441 ton en mag worden toegeschreven aan het feit, dat de betalingscontingenten, welke voor Duitschland beschikbaar waren, belangrijk grooter waren, dan in het voorafgaande jaar, terwijl ook de geëxporteerde „Deterding”eieren daartoe hebben bijgedragen.

De naar Duitschland uitgevoerde eieren, uitgedrukt in tonnen bruto-gewicht zijn:

in 1931 56.900	in 1935 32.170
„ 1932 66.504	„ 1936 23.324
„ 1933 43.744	„ 1937 31.765
„ 1934 49.294	

Naar Engeland werden in 1937 verzonden 39.990 ton tegen 31.592 ton in 1936: een vooruitgang van 8398 ton. Gedurende de eerste vier maanden van 1938 zette de stijging zich voort en konden weder 2239 ton méér worden verstuurd dan in dezelfde periode van het vorige jaar.

Het vergelijkende overzicht sedert 1931 geeft voor Engeland den volgenden staat:

in 1931 25.853 ton	in 1935 22.048 ton
„ 1932 11.308 „	„ 1936 31.592 „
„ 1933 8.727 „	„ 1937 39.990 „
„ 1934 8.245 „	

De geweldige daling in 1932, 1933 en 1934, verband houdende met den val van het Pond, wordt in 1935 reeds vrijwel geheel ingehaald om in 1936 tot een export te komen, welke het jaar 1931 overtreft en in 1937 het hoogtepunt van bijna 40.000 ton te bereiken. Voor het eerst in 1936 is Engeland onze grootste afnemer; onbetwist blijft het dit in 1937. Duitschland is, met betrekking tot onzen eieren-export op de tweede plaats gekomen.

Het door den Minister van Economische Zaken als eerste punt naar voren gebrachte feit, dat door Denemarken regelmatig veel meer eieren naar Engeland worden geëxporteerd dan door ons land, is hiermede nog slechts in zooverre besproken, dat een belangrijke vergroting van onzen uitvoer naar dat land is vastgesteld. Een vergelijking met het concurrerende Denemarken is daarmede niet getrokken.

Oorzaken van de oriëntering op Duitschland.

De beide bovenbedoelde rapporten vermelden als verklaring van den geringeren uitvoer van ons land de volgende, bekende feiten:

Vooreerst, de historische ontwikkeling, waardoor Nederland aanvankelijk meer op den uitvoer naar Duitschland, dan op dien naar Engeland was aangevoerd. De pluimveehouderij werd het meest beoefend

in de streken van ons land, welke dicht aan Duitschland grenzen en het logische gevolg daarvan is geweest, dat uitvoer naar Duitschland het meest en het eerst in aanmerking kwam. Door onze geografische ligging waren wij op dat land en niet in de eerste plaats op Engeland aangewezen. Bijkomstige omstandigheden bevorderden het aanknoopen van handelsrelaties met Duitschland: eenvoudiger transportmogelijkheden, geringere kosten van verpakking, gemakkelijker contact door telegraaf, telefoon en persoonlijk bezoek, een betere beheersching van de Duitse taal, dan van de Engelsche.

In de na-oorlogsche jaren tot 1931 werd de uitvoer naar Duitschland voorts sterk gestimuleerd door het daar heerschende eier-tekort, waardoor de voor export beschikbare eieren, in het bijzonder in het Oosten en Zuid-Oosten van ons land werden opgekocht, terwijl bovendien de Regeering er prijs op stelde, dat de Duitse contingenten (sedert 1933) volledig werden uitgeput. Engeland kwam daardoor eerst voor den uitvoer in aanmerking, wanneer Duitschland was voorzien, waarbij nog komt, dat het binnenlandsch verbruik in Nederland aanmerkelijk — naar schatting driemaal — grooter is dan in Denemarken.

Eindelijk zijn daar omstandigheden, waartoe Engelsche toestanden aanleiding gaven: de val van het Engelsche Pond in 1931, waardoor Denemarken, dat zijn valuta terstond daaraan aanpaste, een grooten voorsprong kon nemen (men zie de hiervoren vermelde cijfers sedert het jaar 1932) en de tijdelijke contingentteering van onzen export naar Engeland.

Deze feiten geven afdoende verklaring van den geringeren export op Engeland. Over de ontwikkeling van de laatste jaren zeggen zij niets.

Stijgende uitvoer naar Engeland.

In 1934, het laagtepunt van onzen uitvoer naar Engeland, bedraagt het percentage van den totalen eieren-invoer in dat land voor ons niet meer dan 5 pCt.; voor Denemarken daarentegen 34 pCt., een verschil in ons nadeel van 29 pCt. Na 1934 komt de opleving: het verloren terrein wordt langzaam weder heroverd en hoewel ook de Deensche uitvoer naar Engeland krachtig toeneemt, is de verhouding in 1937 te onzen gunste ietwat gewijzigd: het percentage van den totalen Engelschen invoer van eieren is voor ons land gestegen tot 17, voor Denemarken tot 40. Het verschil is van 29 pCt. in 1934 teruggebracht tot 23 pCt. in 1937.

Deze percentsgewijze verbetering van onzen export naar Engeland, vergeleken met dien van Denemarken, wil natuurlijk niet zeggen, dat de vermeerdering van onzen uitvoer in absolute getallen grooter is geweest dan voor dat land.

Uitgedrukt zooals gebruikelijk in great hundreds maal 1000, verhoogde Denemarken zijn uitvoer van 6383 tot 9992, Holland van 944 tot 4309; de vermeerdering is voor beide landen ten naastenbij gelijk (resp. 3609 en 3365), doch verhoudingsgewijze voor Nederland belangrijk grooter, bijna 5 maal meer, dan in 1934. Deze cijfers zijn ontleend aan een door den Industrie- en Handelsraad verstrekt staat, samengesteld uit de Engelsche invoerstatistiek.

Voor de daarop gevolgde periode echter zijn de verhoudingen ten gunste van ons land belangrijk verbeterd.

Blijkens een door genoemden Raad gegeven overzicht, valt in het laatste kwartaal van 1937, vergeleken met dat van 1936 een vermeerdering van den Nederlandschen aanvoer te constateeren van 26.04 pCt., terwijl deze vermeerdering voor Denemarken slechts 3.97 pCt. bedraagt. Januari van 1938 geeft zelfs, vergeleken met dezelfde maand in 1937 een vooruitgang van ons land met 29.71 pCt. en voor Denemarken een achteruitgang met 21.51 pCt., terwijl de toeneming in Februari 1938 naast Februari 1937 voor Nederland bedraagt 61.53 pCt., voor Dene-

marken slechts 15.78 pCt. Terecht wordt er daarbij op, gewezen, dat deze gegevens, loopende over een kort tijdsbestek, geen te ver strekkende conclusies wettigen, al mag worden gezegd, dat op dit oogenblik de Nederlandsche export van eieren naar Engeland bezig is zich in gunstigen zin te ontwikkelen.

De hiermede corresponderende staat van het rapport der N.P.F. vergelijkt de periode van 1 Maart 1936 tot en met 28 Februari 1938 en trekt daaruit de conclusie, dat de vergrooting van onzen uitvoer naar Engeland van September 1937 t.m. Februari 1938 zeer aanzienlijk is geweest. Voor Nederland een vermeerdering van den aanvoer op de Engelsche markt van 28.4 pCt., voor Denemarken van 3 pCt.

De ministerieele vragen.

Op grond van een en ander mag, in overeenstemming met genoemde rapporten, geconcludeerd worden, dat de meerdere uitvoer van Denemarken naar Engeland geenszins als verontrustend behoeft te worden beschouwd, wijl verklaarbare oorzaken daartoe hebben geleid, terwijl in den laatsten tijd een ontwikkeling in de exportverhoudingen valt waar te nemen, welke ten gunste is van Nederland. De toekomst mag met vertrouwen worden tegemoet gezien.

De tweede opmerking van den Minister, dat de Deensche eierenuitvoer naar Engeland een regelmatig verloop zou vertoonen, dan de Nederlandsche, kan op grond van het ter beoordeelende beschikbare feitenmateriaal niet worden onderschreven.

Ware zij juist, dan moest zij ten aanzien van de handelsrelatie met Engeland als een nadeel worden beschouwd: de afnemer verlangt terecht een regelmatige bediening, opdat geen leemten in de voorziening met eieren voor Engeland ontsta. Onregelmatigheid in de leveranties zal veelal parallel loopen met lagere prijzen, waarmede echter nog niet gezegd is, dat het voordeel van de pluimveehouders op sommige tijdstippen niet gediend kan zijn met een zekere onregelmatigheid, wijl deze kan voortvloeien uit het feit, dat op andere markten betere prijzen zijn te bedingen.

Ware de Deensche uitvoer inderdaad regelmatig, dan zou dit voorts te verklaren zijn door het feit, dat Denemarken veel eerder dan wij, de vaste eieren-leverancier van Engeland is geweest, terwijl de afnemer aldaar met het geleverde product tevreden was. Daar komt nog bij, dat de Nederlandsche eieren zeer geschikt zijn voor den opslag in koelhuizen, waardoor in tijden van grooten aanvoer veel eieren voor conserveeringsdoeleinden worden opgekocht.

Al deze oorzaken zouden een zekere onregelmatigheid in de Nederlandsche leveranties kunnen verklaren, doch op grond van de beschikbare gegevens kan zij niet worden toegegeven, noch ontkend.

Het rapport van den Industrie- en Handelsraad baseert zich op de Engelsche statistieken, waarin de wekelijksche en veertiendaagsche Deensche en Nederlandsche aanvoeren worden vermeld en berekent daaruit, welk percentage deze aanvoeren uitmaken van den totalen jaarlijkschen invoer van beide landen in Engeland.

Aan de hand daarvan werden de gemiddelden vastgesteld, waarna de afwijkingen van deze gemiddelden werden bepaald. Wat de wekelijksche aanvoeren betreft, blijkt dan, dat het aantal afwijkingen boven 1 pCt. voor Denemarken 8 bedroeg en voor Nederland 6. Met de veertiendaagsche aanvoeren staat het nog iets gunstiger: de als boven berekende afwijkingen bedragen voor Denemarken 7 en voor ons land slechts 4.

Een volkomen regelmatig beeld vertoonen geen van beide landen, doch zoo al dan valt de regelmaat eerder bij ons land te vinden dan bij Denemarken. Opgemerkt wordt echter, dat wanneer dezelfde berekening wordt toegepast aan de hand van de Deensche en van de Nederlandsche gegevens, een andere

uitkomst wordt verkregen, zoodat het verstandig is, zich van een bepaalde conclusie te onthouden.

De N.P.F. vermeldt in een bijlage den wekelijkschen invoer van uit Denemarken en Nederland verscheepte eieren in Engeland gedurende het jaar 1937. Zij ontleent haar gegevens aan H.M. Customs and Excise betreffende de wekelijks in Engeland ingevoerde hoeveelheden levensmiddelen, doch vestigt er de aandacht op, dat de gegevens betrekking hebben op den geregistreerden invoer en niet op hetgeen in werkelijkheid binnen kwam. Voor ieder land werden nu de afwijkingen berekend van het kwartaalgemiddelde.

Dan blijkt, dat in het eerste kwartaal van 1937 de afwijking voor Denemarken percentsgewijze geringer is dan voor ons land, terwijl in de drie andere kwartalen het omgekeerde het geval is.

Ook ten aanzien van het derde punt: de lagere prijzen, welke Nederland op de Engelsche markt zou ontvangen dan Denemarken, wordt de meening van den Minister niet onderschreven.

Een vergelijking tusschen de gemaakte prijzen is reeds daarom een lastige geschiedenis, daar verschillende gewichtsklassen der eieren met elkander zouden moeten worden vergeleken, terwijl bovendien de wijze waarop de noteeringen tot stand komen, geen zekerheid geeft omtrent haar juistheid. Het rapport der N.P.F. vermeldt de prijzen, welke haar — voor zoover Denemarken betreft — door een bevriende relatie werden opgegeven en — voor zoover Nederland aangaat — die, welke door de coöperatieve instellingen werden bedongen. Aan de hand van dezen niet officieelen maatstaf berekent zij, dat van eenig werkelijk prijsverschil ten nadeele van Nederland geen sprake is: de opbrengst voor Denemarken lag niet meer dan $\frac{7}{10}$ cent per 100 eieren hooger dan voor Nederland. Beide rapporten maken er opmerkzaam op, dat — hoe ook de prijzen op de Engelsche markt zijn geweest — de Nederlandsche pluimveehouders een belangrijk hooger bedrag in handen hebben gekregen dan de Deensche, ook wanneer hetgeen voor restitutie van de graanrechten wordt uitgekeerd, van de prijzen wordt afgetrokken. Dit feit, veroorzaakt door een meer economisch bedrijfsorganisatie in Nederland, misschien ook door het bedingen van betere prijzen in andere landen dan Engeland, moge voor de Nederlandsche kippenhouders verheugend zijn, doch met de vraag, welk land op de Engelsche markt een hooger bedrag weet te bedingen, heeft het uiteraard niet te maken.

Conclusie.

De conclusie, welke uit bovenstaande beschouwingen, waarin de inhoud der rapporten beknopt is weergegeven, mag worden getrokken is:

1e. dat de export van Nederlandsche eieren sedert 1933, toen het diepste punt werd bereikt, zich in opgaande lijn beweegt, in het bijzonder in de jaren 1936 en 1937;

2e. dat voor Duitschland het jaar van den laagsten invoer (1936), gevolgd is door een jaar (1937), waarin de vermeerdering van den export aanmerkelijk is geweest;

3e. dat niettemin Engeland in 1937 onze grootste afnemer van eieren is gebleven, gelijk het dat in 1936 voor het eerst werd;

4e. dat onze export naar Engeland sedert 1934 met groote sprongen is gestegen; en

5e. dat er redenen zijn om de ontwikkeling van onzen uitvoer naar laatstgenoemd land, ook in vergelijking met dien van Denemarken, met vertrouwen af te wachten.

Mr. H. W. J. SANNES.

DE VESTIGINGSWET KLEINBEDRIJF.

Over de Vestigingswet Kleinbedrijf is veel geschreven en ook veel getheoretiseerd. Nu de wet op eenige middenstandsbedrijven is toegepast — op het slagers- en op het bakkersbedrijf — en nu er ook ervaring is wat betreft de uit de wet voortvloeiende examens, loont het de moeite de zaak in de praktijk eens te bezien.

Voorts moet helaas worden vastgesteld, dat er ook tegen beter weten in tegen deze hoogst nuttige maatregelen wordt geageerd en geschreven. Het vonnis van den Amsterdamschen kantonrechter, die iemand van rechtsvervolging ontsloeg, die, zonder zich te storen aan het voor de schoenenbranche bestaande voorloopige vestigingsverbod (dat binnen 6 resp. 12 maanden na afkondiging gevolgd zal worden door het instellen van vestigingseischen) zich als schoenmaker had gevestigd; omdat het naar zijn, des kantonrechters, meening nog geenszins vaststaat of inderdaad wel na 6 resp. 12 maanden bij algemeenen maatregel van bestuur deze vestigingseischen zullen worden afgekondigd, is hiervan een sprekend voorbeeld. Deze geheel tegen den geest der wet ingaande juridische spitsvondigheid heeft dan ook in middenstandskringen terecht verontwaardiging gewekt, en men kan het verstaan, wanneer in die kringen van sabotage gesproken wordt. Een ander voorbeeld van handelen, of zooals de lezer zal inzien in dit geval van nalaten tegen beter weten in is dat van een groot dagblad — dat zeer tegen deze wet gekant is —, dat een van zijn verslaggevers zond naar een bekend deskundige op middenstandsterrein om een interview over deze materie en dat, toen bleek, dat de geïnterviewde het geenszins met de opinie van het blad eens was, het verslag van dit onderhoud eenvoudig niet opnam.

Tenslotte doen ook nog vaak op dit terrein kennelijk ondeskundige schrijvers een duit in het zakje, zoodat het ook om al deze redenen wenschelijk schijnt, de geheele aangelegenheid onder de loupe te nemen.

De toestand in het middenstandsbedrijf.

Wat is het doel van de wet?

„Het keeren van den grooten stroom van ongeschikten, verheffing van het vak”, zoo zegt de Memorie van Toelichting woordelijk. Was dat dan zoo noodig? Die ongeschikten verdwijnen immers wel weer vanzelf! zoo wordt er geredeneerd. Inderdaad, het is waar, dat de ongeschikten weer verdwijnen. Maar — dat wordt altijd maar weer vergeten — dat is slechts een halve waarheid. Steeds vergeet men daaraan toe te voegen, dat voor elke ongeschikte, die in den concurrentiestrijd ten onder gaat tot schade van hemzelf en van anderen, dadelijk even ongeschikten gereed staan om de opengevallen plaats in te nemen! En wie nu thuis is in het middenstandsbedrijf weet, welke enorme schade deze heele en halve ondeskundigen aan gansch het bedrijf toebrengen. Ook vandaag den dag kan de goed onderlegde, vakkundige middenstander het economisch nog best uithouden tegen de andere distributie-vormen. Maar het maken van een redelijke winst — die hij voor zijn levensonderhoud en voor het voortbestaan van zijn onderneming noodig heeft — wordt dien bonafiden, richtig calculeerenden middenstander eenvoudig belet door de voortdurende uit onkunde en onwil voortkomende prijsknoeiërij dier ongeschikten, die niet calculeeren kunnen en die daardoor en zichzelf en — wat veel erger is — de geheele branche financieel te gronde richten. En die toestand wordt nimmer gezond, omdat voor elke verdwijnende ongeschikte dadelijk een of twee nieuwkomers, even ondeskundig, in de plaats springen!

Deze schildering van het ziek worden van het middenstandsbedrijf als gevolg van den grooten stroom van ongeschikten is niet overdreven. Door schrijver dezes is, teneinde bewijsmateriaal ter ondersteuning

van een ingediend verzoek om verbindendverklaring van een ondernemers-overeenkomst in het slagersbedrijf te verkrijgen, in een der provincieplaatsen een onderzoek ingesteld naar de financieele uitkomsten der in die plaats gevestigde slagers. Van de 63 daar woonachtige slagers waren er 59 toegetreden tot een zgn. saneeringsovereenkomst, waarbij ook minimum-prijzen waren vastgesteld. De 4 overigen bleven, uit onwil en onkunde, onder die minimum-prijzen verkoopen. De sterfte onder deze „rand-ondernemers” werd over de laatste jaren vastgesteld en was belangrijk, maar tevens bleek, dat de opengevallen plaatsen steeds weer werden ingenomen. De uitkomsten van het slagersbedrijf daar ter plaatse, verkoopende tegen deze zgn. saneeringsprijzen, werden vastgesteld en gevonden werd, dat nochtans het resultaat over de geheele linie *verliesgevend* was.

Ook nadat de „rand-ondernemers” zijn weggevallen is nog geen verbetering te verwachten, omdat op elk niveau deze prijsbedervers de rentabiliteit van het geheele bedrijf zullen kunnen te niet doen, zoolang geen maatregelen tegen hun weder-optreden zijn genomen.

De Minister van Economische Zaken heeft in zijn — overigens afwijzend — antwoord op bedoeld verzoek de resultaten van dit onderzoek niet weersproken, doch heeft integendeel de bestaande moeilijkheden erkend, wil alleen de oplossing in andere richting zoeken, iets wat in het verband van dit artikel niet verder ter zake doet.

Het staat dus wel vast, dat het juist die ongeschikten zijn, die het middenstandsbedrijfsleven ziek doen worden en het den bona-fiden ondernemer onmogelijk maken, zijn hem toekomstigen prijs ook inderdaad te realiseeren. Het doel van de wet: wering van die ongeschikten door verheffing van het peil, is dus op de nuchtere werkelijkheid gegrond en volkomen gerechtvaardigd, ja tot behoud van den bonafiden middenstandsondernemer strikt noodzakelijk.

Genomen maatregelen.

Hoe wil men nu die ongeschikten weren?

Gelijk bekend is door het stellen van vestigingseischen aan a.s. middenstanders, eischen van vakbekwaamheid, handelskennis en credietwaardigheid. Of men aan de beide eerste eischen voldoet, zal moeten blijken uit af te leggen examens, of men credietwaardig is wordt aan de hand van daartoe door den Minister van Economische Zaken te geven richtlijnen onderzocht door de Kamers van Koophandel en Fabrieken.

Het is tegen deze examens, dat de pijlen der bestrijders zich het felst richten, Van alles wordt hierbij gehaald: vrees voor overlading met schoolse kennis, theoretisch gedoe, onderdrukking van het overigens toch zoo geschikte individu, dat niet leeren of onthouden kan, en nog veel meer.

De vakexamens.

Er is thans praktijk, zoowel van examens voor vakbekwaamheid als van die voor handelskennis.

Schrijver dezes is eenigen tijd opgetreden als de door den Minister van Economische Zaken aangewezen voorzitter van de examen-commissie voor het vakdiploma als slager onder de vestigingswet en is ook uit anderen hoofde reeds jaren bekend met het uitstekende werk van de in Utrecht gevestigde reeds in 1926 door particulier initiatief tot stand gekomen Slagersvakschool. Vanzelfsprekend is het onderricht aan die school voor het overgrootste deel op de praktijk ingesteld, slechts een zeer klein gedeelte van de lessen wordt besteed aan theoretisch onderricht, de rest is zuiver praktijk. Ook op het examen is praktijk de hoofdzaak¹⁾, door de kandidaten wordt op dat examen praktisch werk verricht, zooals het uitbeenen

¹⁾ Zulks in tegenstelling met wat de schrijvers van het artikel over de vestigingseischen in een van de vorige nummers van dit tijdschrift, klaarblijkelijk zonder ooit van het bestaan van deze vakschool te hebben vernomen, meenen te mogen verkondigen!

van vleesch, het gereed maken van bestellingen e.d.m. Er is dus geen sprake van, dat het onderzoek naar de vakbekwaamheid „een examineeren is op uit het hoofd te leeren theoretische vakkennis”, zooals het hierboven aangehaalde artikel uitroept. Bovendien zij er nog de aandacht op gevestigd, dat het Departement van Economische Zaken, alvorens een verzoek om vestigingseischen in overweging te nemen, eischt, dat de aanvragende organisatie(s) over het geheele land een praktische en niet te dure opleidingsgelegenheid scheppen, zoodat aan het verlangen naar praktijk ruimschoots wordt voldaan.

Examen handelskennis.

Thans de examens voor handelskennis. Aan het einde van de vorige maand zijn deze examens onder de auspiciën van de drie landelijke Middenstandsbonden en onder toezicht van Regeerings-gecomitteerden voor het eerst op groote schaal afgenomen. Schrijver dezes was in de gelegenheid eenige van deze examens bij te wonen en de meening der autoriteiten hierover te hooren. De algemeene indruk is, dat deze examens in hooge mate op de praktijk van het middenstandszakenleven waren afgestemd. Zeker, er was hier en daar wel eens een enkele onder de honderden examinatoren, die wat theoretisch vroeg, maar dan werd die onmiddellijk op de vingers getikt door den voorzitter, die hem eraan herinnerde, dat het hier een praktijk-examen gold. En voor zoover een hoogst enkele examinerator dit theoretisch vragen niet bleek te kunnen nalaten, zal hij zonder twijfel een volgend maal niet weer als examinerator worden gevraagd.

Men bedenke voorts, dat het hier een geheel nieuwe materie geldt, waar ook de examencommissies zich nog moeten inwerken en het is te verstaan, dat er bij den eersten keer, dat een naar het getal zoo omvangrijk examen wordt afgenomen, allicht eens hier en daar een fout kan worden gemaakt. En men bedenke tevens, dat een examinerator, die eens wat dieper op de materie ingaat, zeer wel op zulk een moment tegenover een candidaat kan zitten, die blijk geeft goed in het onderwerp thuis te zijn en dan is het vaak een weldaad — diegenen, die méér geëxamineerd hebben, zullen dat beamen — wanneer men eens een enkele maal wat dieper kan graven. Maar nog weer zij herhaald, dat volgens den algemeenen indruk het examen in zijn geheel volkomen op de praktijk was ingesteld. Vragen aan de hand van concrete cijfervoorbeelden uit de praktijk van het middenstandszakenleven over financieele verantwoordelijkheid van firmanten, over eenvoudige boekhoudposten, over het uitschrijven van facturen en nota's, over het invullen van giro-biljetten en vrachtbrieven e.d.m., waren overal schering en inslag.

Waarlijk, degenen die zich zoo bezorgd hebben gemaakt over teveel getheoretiseer, kunnen gerust zijn! Hoeveel der duizenden candidaten geslaagd zijn, is op het oogenblik nog niet officieel bekend, maar wel staat reeds vast, dat de overgrootste meerderheid der candidaten het begeerde diploma heeft behaald. Ook zij, die zoo hartroerend hebben geschreven over die jongelui, die toch zoo geschikt waren, maar die niet goed konden leeren, kunnen hun weklagen staken: het examen is allerminst een barrière voor hem, die over een hóogst bescheiden kwantum praktische kennis beschikt! Wat de ongeschikten betreft kan men, in het licht van wat hierboven over den funesten invloed dezer lieden op het middenstandsbedrijf werd aangetoond, met een variant op het bekende woord zeggen: „het is beter, dat eenigen in het aangezicht des volks sneuvelen, dan dat héél het volk ten onder gaat!”

En tenslotte: die ééne krantenjongen onder het milliard beginnelingen in de school des levens, die het tot millionnair brengt, komt er tóch wel: examens of géén examens!

Dr. E. J. TOBI.

BETEKENIS VAN DE VORMING VAN EEN BUFFERPOOL VOOR RUBBER.

Den laatsten tijd gaan er van verschillende zijden, nu het met de loopende restrictie-regeling niet is gelukt den zgn. „redelijken prijs” te handhaven, stemmen op die een ander middel, een bufferpool, aanbevelen. Men gaat daarbij uit van de gedachte, dat daardoor een betere aanpassing tusschen vraag en aanbod kan worden bereikt.

Ook wij hebben terloops in een van onze artikelen in dit weekblad het woord bufferpool gebruikt, doch hadden daarbij voor oogen de mogelijkheid om een paar jaar van hoogconjunctuur — indien het in de toekomst ooit zoover zou komen dat de potentieele productie niet aan de behoefte zou kunnen voldoen — te overbruggen zonder dat er van een uitbreiding van den aanplant in het heden sprake behoefde te zijn.

Het vraagstuk van het vormen van een bufferpool is in de eerste plaats een financieringsprobleem, waarbij dus op den voorgrond staat zoolang en zooveel rubber uit de markt te nemen, totdat de redelijke prijs is bereikt. Hoe groot deze hoeveelheid zal zijn, hangt ervan af hoe de markt zal reageeren op de aankopen, hoe de statistische positie zich in de toekomst zal ontwikkelen en hoe hoog men den redelijken prijs wenscht te zien vastgesteld. Het behoeft geen betoog, dat van een dergelijke pool terzake van een stijging van den prijs alleen iets kan worden verwacht, indien deze op de markt als vrager optreedt.

Immers, indien de voorraden van de producenten zouden worden overgenomen, blijft in handen van handelaars en fabrikanten een 400.000 ton, in die van producenten, resp. de pool — aannemende, dat, behalve alles wat stoomende is, een 22.000 ton van de Engelsche voorraden nog hun eigendom is — een 130.000 ton van de totale hoeveelheid, die zich buiten het restrictiegebied bevindt.

Van de (o.i. te laag getaxeerde) 400.000 ton kunnen wij aannemen, dat zeker een 160.000 ton momenteel surplus-voorraad is; zoodat het uitsluitend overnemen van producenten-voorraden o.i. geen krachtigen invloed op den prijs zal hebben, tenzij de algemeene marktconstellatie meewerkt en de poolvorming de laatste stoot zal zijn, die noodig is om den prijs te stimuleeren:

Over het algemeen moet echter worden verwacht, dat de invloed van het ter beschikking stellen van partijen rubber door producenten veeleer passief zal zijn, hoewel van een zekere schaarschte aan stoomend product ongetwijfeld ook actief eenige invloed op den prijs kan uitgaan. Een belangrijke verbetering van den prijs kan o.i. echter alleen worden verwacht van aankopen op de open markt.

Om globale cijfers te nemen, er is thans een teveel — d.w.z. meer dan ongeveer 4 maanden verbruik — buiten de restrictiegebieden van ongeveer 300.000 ton, en dit zou een investering van middelen van ongeveer 16 millioen Pond Sterling eischen. Hoewel het niet waarschijnlijk is, dat een dergelijke hoeveelheid ineens of überhaupt behoefte te worden gekocht, moeten de middelen toch beschikbaar zijn, om de rubber te kopen en den opslag te financieren. De eenige instantie, die hiervoor in aanmerking kan komen, is het internationale rubber-comité, omdat alleen dan alle middelen tot manipuleeren van het prijsniveau — wat is ook een bufferpool anders? — in één hand zullen zijn. Zou men — zooals reeds is opgeworpen — van andere zijde, bijv. van die der consumenten, de pool leiden en financieren, dan zouden twee machten op de rubbermarkt werken — het comité en de pool — en, indien de belangen tegengesteld zijn, (wat feitelijk na een zekere grens altijd het geval is), elkaar tegenwerken. Dit zou voor hen, die in dit mid-

del een mogelijkheid zien, het middel nog erger dan de kwaal maken.

De producenten zouden zelf het vermogen om den voorraad te koopen en te financieren bijeen moeten brengen; voor een hoeveelheid van 75.000 ton zou dit op het tegenwoordige prijspeil reeds beteekenen een aankoop prijs van ongeveer £ 4 miljoen, of een bedrag van 3 cts. per $\frac{1}{2}$ kg uitgevoerd product bij een uitvoerpercentage van 45.

Het beteekent feitelijk een onttrekking van vermogen, resp. winst aan het bedrijf en in de toekomst een offer; alleen aan rente zou deze investeeing een offer van ongeveer $\frac{1}{8}$ cts. per uitgevoerd $\frac{1}{2}$ kg per jaar bedragen en daarbij komen dan courtage, opslagkosten en assurantie.

Men kan stellen, dat een dergelijk groot vermogen niet noodzakelijk zal zijn, omdat de financiering met bankcrediet zou kunnen geschieden, doch nog daargelaten dat het zeer de vraag is of banken dit crediet voor een zoo conjunctuurgevoelig product zouden geven zonder ook maar eenige zeggenschap in de gestes der pool, moet erop worden gewezen, dat deze voorraad zich niet leent voor financiering met kort crediet vanwege den duur en de grootere kosten (hoogere rentevoet).

Zooals gezegd moet o.i. rubber in de vrije markt worden gekocht; hoe de rubber echter ook wordt verkregen, de voorraad verdwijnt niet, doch wordt als geheel economisch hoogstens verplaatst in achterwaartsche richting (terug naar den oerproducent); in de statistische positie verandert niets. Hoe groot de te koopen voorraad zal zijn, valt niet te zeggen; het hangt ook voor een groot deel van de algemeene vooruitzichten af.

Het moet als vrijwel zeker worden aangenomen, dat men met dit middel, zoolang het comité de rubberpositie beheerscht, succes zal hebben, hoewel natuurlijk de machten van synthetische en geregenereerde rubber en van aanplantingen elders als het ware worden getart en onder de mits, dat men bereid is zijn aankopen zoolang voort te zetten als noodig is.

Niet volstaan kan dus worden met een bepaald vermogen, doch men zal integendeel zeer groote bedragen ter beschikking moeten hebben en houden, want zelfs de mogelijkheid, dat de middelen van het pool-comité uitgeput raken, zal een druk op de prijzen kunnen oefenen. Er zweeft, totdat de voorraden verminderen, met een pool een voortdurend gevaar boven de markt, wat het prijsbeloop zeker niet ten goede zal komen.

Het op een gekunsteld peil brengen van den prijs zal voorts zeker het verbruik van rubber niet bevorderen, veeleer dit remmen, doordat men een wanverhouding schept tusschen den prijs van een zeer conjunctuurgevoelig product en de conjunctuur zelf.

Wil men zich de resultaten van een poolvorming op den prijs voor oogen stellen, dan kunnen voor een beoordeeling op den duur de resultaten van de Braziliaansche koffiopolitiek⁴⁾ en de peperpool te Londen leerzaam zijn, hoewel daarbij voor rubber moet worden bedacht, dat het aanbod thans nog kan worden beheerscht.

Een buitengewoon belangrijke factor is, dat men door het scheppen van deze pool en het opvijzelen van het prijsniveau aan elke hausse-speculatie de basis voor haar opereeren ontnemt. Dit lijkt wellicht niet van beteekenis, doch is het in sterke mate. Immers, door het belang, dat de speculatie bij de rubber neemt, is het den handel voor een groot deel mogelijk — via de termijnmarkt — den surplus-voorraad zonder noemenswaardig prijsrisico te financieren en bovendien de kosten van het houden van den voor-

raad vergoed te krijgen. Neemt men alle attractie weg — wat na de eerste uitwerking het geval moet zijn — dan zal voor den surplus-voorraad ook de speculatie niet meer bereid zijn de risico's te aanvaarden en de kosten van opslag te dragen, m.a.w. zal de handel op zijn beurt er weinig meer voor voelen den surplus-voorraad te houden. Men schijnt zich wel weinig te realiseeren, dat en waardoor het tot nu toe mogelijk is geweest een dergelijken voorraad te produceeren en af te zetten.

De kans is dus groot, dat op den duur om het prijspeil voor rubber te handhaven steeds grootere hoeveelheden rubber moeten worden overgenomen en gefinancierd, hoewel aanvankelijk, zoolang er een vooruitzicht op stijgende prijzen is, de handel de rubber natuurlijk wel zal willen aanhouden. Op den duur — en dus op het hoogere prijspeil — zal, zoolang de conjunctuur niet medewerkt, het pool-comité geleidelijk het grootste deel van den surplus-voorraad moeten overnemen, omdat dan tegenover de kwade kansen en kosten geen goede kansen meer staan. En dan beteekent het overnemen van voorraden voor de leden van de pool dus een offer (rente en opslagkosten), tenzij de bedoeling zou zijn de prijzen voortdurend hoger op te voeren, waardoor de kosten uit de hoogere dan te maken prijzen zouden kunnen worden bestreden. Doch hoe lang is dit mogelijk?

De vraag of men een rubberpool gewenscht acht, zou van het standpunt van producenten zeker bevestigend kunnen worden beantwoord, indien men op het heden let. Of het een stabilisatie van het prijsniveau zal kunnen brengen, hangt ervan af; ongetwijfeld in een opgaande conjunctuur, zoolang de pool nog voldoende voorraden heeft, zeer waarschijnlijk niet of met groote zichtbare en onzichtbare (omvang verbruik) offers in een tijd van dalende algemeene bedrijvigheid.

Gaat men ervan uit, dat alles beter dan de tegenwoordige toestand is, dan kan men een poging ertoe doen, doch moet dan toch zeker bedenken, dat die pool — tenzij men de restrictie nog verder verscherpt — langen tijd met dien voorraad zit en, tenzij zij blijft koopen, op een prijs die boven den marktprijs ligt. Immers producenten blijven aanbieden en zullen zulks met een dergelijken houder van voorraden met een bepaalde verkooplimate, iets beneden dezen — hoewel boven een zonder pool te bedingen — prijs kunnen doen.

Vatten wij een en ander samen dan moet worden geconstateerd, dat het vormen van een bufferstock weliswaar tot hoogere, doch gekunstelde prijzen zal leiden, die, uithoofde van hun wanverhouding tot de conjunctuur, het verbruik veeleer zullen remmen dan bevorderen, dat het principieel vereischt het samenbrengen van een zeer groot vermogen en het acceptereen van een verlies daarop, dat echter zijn geheele of gedeeltelijke compensatie vindt in een betere opbrengst van het te verkopen product. Het lost het vraagstuk van den voorraad en de overproductie niet op, doch kan ertoe bijdragen, zoolang de pool actief is, om de prijzen meer te stabiliseeren; het kan als aanvulling van de restrictie worden gezien, doch is een voor de toekomst zeer gevaarlijk middel, omdat het de tendens heeft productie van outsiders aan te moedigen en er op den duur toe zal leiden, dat de bufferstock den geheelen surplus-voorraad omvat. Het beteekent feitelijk, indien het bufferpool-comité aan de verwachtingen beantwoordt, een verdere consolidatie van een sleepende ziekte en zal het chronische karakter dus verergeren.

J. F. HACCOR.

⁴⁾ Zie in dit verband ook de studie van Mej. Dr. R. Philips — De invloed van de Braziliaansche koffieverdedigingspolitiek op de koffie-importen der hoofdconsumptielanden. Publicatie No. 9 van het Nederlandsch Economisch Instituut.

KALMTE OP DE OBLIGATIEMARKT — BEWOGEN DAGEN OP DE AANDEELEN- MARKT.

(De kapitaalmarkt in Juni 1938.)

Hoe onjuist het ware om de kalmte op de kapitaalmarkt met onbelangrijkheid te vereenzelvigen, hebben de laatste weken geleerd. Hoewel er aan belangrijke feiten, die het koersverloop hadden kunnen beïnvloeden, geen gebrek was, schommelden de *Nederlandsche beleggingsfondsen* maar weinig. De onrust, die op de Londensche goudmarkt heerschte, waar, weinig meer dan een jaar na de laatste „gold scare”, een werkelijke „gold-rush” was ontstaan en waar de vrees voor appreciatie van den Dollar door geruchten betreffende een nieuwe devaluatie van het Amerikaansche ruilmiddel was vervangen, leidde niet tot een bewogen verloop der Nederlandsche obligatiemarkt.

Natuurlijk werd er ook hier wat meer goud dan gewoonlijk het geval is, verhandeld en trok, gezien het mechanisme der wisselkoersen, ook hier de goudprijs onder invloed der Londensche goudprijsstijging wat aan, maar in de koersen der beleggingsfondsen weerspiegelde zich dit niet. De groote goudomzetten, zooals zij in de dagen van 8 tot 15 Juni te Londen werden geregistreerd, waar ongeveer £ 10.000.000 voor oppotting werden gekocht, de officieele goudprijs van 140 s. 5½ d. tot 140 s. 9 d. steeg en de premie tegenover de Amerikaansche shipping parity voorbijgaand 1 s. 2 d. bereikte, waren — om het een weinig overdeven uit te drukken — te Amsterdam eerder aanleiding tot discussies dan tot handelingen. Men rekende in Amsterdam niet met een nieuwe verandering der goudwaarde, men geloofde de demontis der Amerikaansche autoriteiten, niet omdat men het aloude „quod volumus credimus libenter” weer eens toepaste, maar omdat men — waarschijnlijk niet ten onrechte — overtuigd ervan was, dat noch het Vereenigde Koninkrijk noch de andere landen van het Sterlingblok (en vermoedelijk ook geen ander belangrijk land) zich bij een nieuwe Dollardevaluatie zonder meer zou neerleggen, maar dezen stap met een overeenkomstige devaluatie van de eigen valuta zou beantwoorden, waardoor het succes van den Amerikaanschen maatregel wel illusoir zou worden en maatregelen, waarvan de nuttelooheid bij voorbaat vaststaat, verwacht men niet. Gesteund door deze overwegingen handhaafden de koersen der Nederlandsche obligaties zich ten volle, terwijl van een vlucht in de „Sachwerte” geen oogenblik sprake was.

Politiek van het beleggersfront.

Maar ook van een verdere stijging van het koerspeil en van een overeenkomstige daling van den rentevoet was niets te bespeuren. Men heeft den stilstand in de daling van den rentevoet toegeschreven aan de bekende actie van het *beleggersfront*, en misschien is men niet zoo heel ver van de (niet bewijsbare) waarheid, dat deze actie weliswaar een verdere daling wist te voorkomen, maar een stijging van den rentevoet toch niet kon bereiken. Het beleggersfront heeft bekend gemaakt, dat het als redelijke voorwaarden voor deelneming in nieuwe leeningen onder de huidige omstandigheden een rentevoet van 3½ pCt. à pari voor onderhandsche leeningen beschouwt en van 3¼ pCt. à pari voor obligatieleeningen. Indien deze voorwaarden niet kunnen worden bereikt, beveelt het front, zijn leden aan, zich van deelneming aan de emissies te onthouden. Ook geeft het er de voorkeur aan, dat zijn leden een gedeelte van hun disponibiliteiten onbelegd aanhouden en daardoor via een vermindering der vraag tot een stijging van den rentevoet en daardoor tot een hooger gemiddeld rendement der beleggingen bijdragen, dan dit gemiddelde door aanvaarding van alle condities der schuldenaars verder te verlagen. Deze taktiek zou — indien men tal van andere factoren verwaarloost, hetgeen eigenlijk niet geoorloofd is — tenslotte neerkomen op een hoogst eenvoudige berekening: wat is voor deze be-

leggers op den duur voordeeler: 80, 85 of 90 pCt. van hun bezit aan obligaties te beleggen tegen 3½ pCt. en de rest onbelegd te laten, of 100 pCt. te beleggen tegen 3 pCt.? (Bij een belegging van 85 pCt. tegen 3½ pCt. is de rente-opbrengst practisch even hoog als die van 100 pCt. tegen 3 pCt.).

Nieuwe wegen der beleggingspolitiek.

Hoe moeilijk desondanks voor de groote beleggers de keuze van goede en eenigszins rendabele beleggingsobjecten is, blijkt uit de zeker origineele gedachte van de levensverzekeringsmaatschappij „De Nederlanden van 1845” door aankoop van zoo mogelijk alle aandelen der *'s-Gravenhaagsche Hypotheekbank*, de contrôle over dit instituut te verwerven; en aldus in het hypotheekbankbedrijf in te dringen. De Nederlanden zou o.m. alle omlopende pandbrieven der *'s-Gravenhaagsche Hypotheekbank* kunnen opzeggen, en uit eigen kasmiddelen terugbetalen, maar krijgt, of zij nu tot een dergelijken maatregel besluit of niet, de beschikking over een goed geoutilleerd hypotheekbedrijf, hetwelk voor haar een doelmatig hulpmiddel bij haar beleggingspolitiek zal kunnen zijn. Natuurlijk zijn met deze korte opmerking niet alle aspecten van dit vraagstuk aangeraakt, laat staan, uitgeput, maar slechts terloops worde nog aangestipt, dat deze transactie, die door de financieele kracht der betrokken verzekeringmaatschappij, en de in den loop der jaren sterk teruggelopen koersen der aandelen van de hypotheekbank vergemakkelijkt werd, navolging zal kunnen vinden.

Kapitaalexport.

Ook de *particuliere belegger* heeft zijn problemen en zorgen, die — althans gedeeltelijk — met de daling van den rentevoet en de moeilijkheid, geschikt beleggingsmateriaal van de goede soort te vinden, samenhangen. Daardoor wordt buitenlandsche debiteuren een kans geboden, die zij anders, na de in hoofdzak minder gunstige ondervindingen, die het Nederlandsche publiek gedurende de laatste jaren met zijn buitenlandse beleggingen heeft gemaakt, minder gemakkelijk zouden kunnen krijgen. Hier dient echter direct aan toegevoegd te worden, dat, juist onder den indruk dezer ondervindingen, de emittenten van nieuwe buitenlandsche leeningen er ernstig naar streven, slechts leeningen aan de markt te brengen, die den toets der officieele critiek (van de Vereeniging voor den Effectenhandel) en der private (van den particuliere belegger) best kunnen doorstaan. Tot deze emissies behoort o.m. de 4 pCt. leening Kopenhagen, terwijl ook de thans opengestelde inschrijving op 4 pCt. obligaties van International Standard Electric bij de pers een gunstig onthaal gevonden heeft.

Het vraagstuk van den *Nederlandschen kapitaalexport* werd door de Vereeniging voor den Effectenhandel in een speciaal geschrift uiteengezet en tevens erop aangedrongen, dat de exporteur van kapitaal niet, zooals dikwijls gebeurt, bij dien van goederen wordt achtergesteld. Trouwens ook de President van De Nederlandsche Bank onderstreept in zijn jaarverslag de wenschelijkheid van kapitaalexport.

De gedurende de maand Juni begonnen *transferonderhandelingen met Duitschland*, waaraan overigens ook in het „Bulletin” van de Vereeniging voor den Effectenhandel aandacht wordt geschonken, verleenen aan deze beschouwingen een bijzondere actualiteit. De onderhandelingen konden, gezien het verschil in opvattingen tusschen de Nederlandsche en de Duitse regeering, niet erg vlotten, en niet voor afloop van de bestaande overeenkomst beëindigd worden, zoodat de bestaande overeenkomst, om geen vacuum te doen intreden, met voorloopig twee maanden werd verlegd. Van Nederlandschen kant wenschten men, dat naast de transfer van rente ook een begin met den transfer van aflossingen worde gemaakt, terwijl het Duitse standpunt, dat in de redevoering van Minister Funk volledig werd uiteengezet, daarop neerkomt, dat men op een sterke verlaging

van de rentebetaling en een misschien nog sterkere afschrijving van de kapitaalbedragen aandringt. De Oostenrijksche schulden wenscht Duitschland niet te erkennen; het zou echter bereid zijn, mits het buitenland zich tegemoet komend betoont wat betreft de rente op de Dawes- en Youngleening, een gedeelte der rente op de Oostenrijksche leeningen te voldoen¹⁾.

De verschillende soorten *Sperrmarken* hebben in den loop van de maand nieuwe laagterecords bereikt. De handel in Auswanderer-Sperrmarken werd van Duitschen kant stopgezet. Alleen de Golddiskontbank koopt deze soort Marken en betaalt daarvoor minder dan 10 pCt. van de nominale waarde.

Emissies en nieuwe vormen van kapitaalexport.

De activiteit op de *emissiemarkt* was in Juni groter dan in Mei, maar ook groter dan in de overeenkomstige maand van 1937. Aandeelen nemen geleidelijk onder deze emissies weer een belangrijker plaats in, terwijl het zeker de aandacht verdient, dat het bedrag, dat aan nieuw geld wordt gevraagd, aanzienlijk dat der conversies overtreft. De belangrijkste binnenlandsche emissies waren de 3—3½ pCt. leening 's-Gravenhage en de 4 pCt. obligatie- en aandeelenemissies van Werkspoor. De introductie van preferente aandeelen Stork & Co. beteekende niet de verkrijging van nieuwe middelen, daar deze aandeelen uit de portefeuille der bankrelatie der onderneming afkomstig waren.

De wensch van den kleinen belegger naar *risicoverdeling* en betrekkelijk hoog rendement weerspiegelde zich in een emissie van een beleggingsmaatschappij (Rotterdamsch Beleggings Consortium) en verschillende introducties ter beurze, van z.g. „*depotfracties*” of depotfractiebewijzen, d.w.z. van fracties (van 1/100 of 1/500) van een onder bepaalde gezichtspunten (b.v. belegging volgens geografische gezichtspunten, of in bepaalde groepen van ondernemingen of uitsluitend preferente aandeelen enz.) samengestelde depoteenheid. Tot deze depotfracties behoorden die van een gemengd bezit van Zuid-Afrikaansche ondernemingen, waarbij naar vertegenwoordiging van alle belangrijke takken van het Zuid-Afrikaansche bedrijfsleven werd gestreefd. Deze emissie was de eerste na een pauze van eenige weken, gevolg van een weuk van de Vereeniging van den Effectenhandel aan introductanten of administratiekantoren, om eerst de nieuwe voorschriften der Vereeniging voor de toelating ter beurze van dergelijke certificaten af te wachten. Deze zijn inmiddels verschenen en bevatten o.m. de verplichting om van alle in zulk een depoteenheid opgenomen aandeelen, dezelfde nauwkeurige gegevens te verstrekken als die welke bij een emissie van het betreffende aandeel alleen zouden zijn vereischt, voorts de publicatie, tweemaal per maand, van de waarde der depoteenheid op basis der laatst bekende koersen enz.

Het aantal te Amsterdam geïntroduceerde *Amerikaansche aandeelen* vermeerderde weer, maar tevens kan de introductie van een belangrijk *Zuid-Afrikaansch goudmijn-aandeel* (Sub-Nigel) worden vermeld.

Aandeelenmarkt.

De in de laatste maanden, ook gedurende de buitengewoon stille weken in Mei en vooral Juni voorgenomen *introducties* van Amerikaansche aandeelen hebben het voor den Nederlandschen belegger of speculant beschikbare materiaal verder vermeerderd, terwijl de onverwacht „*losgebarsten*” *hausse* gedurende het laatste derde deel van Juni achteraf het succes van deze introducties nog versterkte.

Want onverwachts was, althans voor de meesten, de plotseling ingetreden opwaartsche beweging der

Amerikaansche aandeelen zeker. President Sloan van de General Motors, een captain of industry van wie men haast steeds optimistische bespiegelingen heeft kunnen lezen, had slechts enkele dagen tevoren een wel zeer pessimistisch beeld van den toestand, vooral ook in de automobiellindustrie geteekend en Col. Ayres, die in het Bulletin van de Cleveland Trust omstreeks medio Juni zeer somber gestemd was, haastte zich, enkele dagen later, een veel en veel gunstiger prognose te geven. Men kon werkelijk niet aan den indruk ontkomen, dat deze uitlatingen van „knappe zakenlui” niet alleen op grond van eigen kennis van zaken waren gedaan, maar onder den invloed stonden van den wind die ter beurze woei.

Deze wind woei inderdaad krachtig, zooals uit het volgende overzichtje van het koersverloop van New-York blijkt:

Koersverloop te New-York (Dow-Jones Averages).

	Indus- trials	Sporen	Public utilities
31 Mrt. '38 (tev. laagste stand v. '38)	98.95	19.00	15.15
2 Juli 1938	138.53	27.57	22.27
Stijging in percent	40.0	44.1	49.0
Hoogste stand van 1938	138.53	32.33	22.27
Hoogste stand van 1937	194.40	64.46	37.54
Laagste stand van 1937	113.64	28.91	19.13

Industrie-aandeelen hebben een peil van meer dan $\frac{7}{10}$ van den hoogsten stand van 1937 bereikt, spoorwegen noteeren echter slechts iets meer dan $\frac{2}{5}$ en public utilities ongeveer $\frac{3}{5}$ van het maximum van 1937. Terwijl industriaandeelen belangrijk boven het laagste punt van 1937 verhandeld worden, ook public utilities daarboven uitkomen, bewegen spoorwegen zich nog steeds beneden het minimum van 1937; deze zijn dus het scherpst door de daling getroffen. In dit verband valt de aandacht van den Nederlandschen belegger, zooals die van zijn Amerikaanschen collega, weer meer op de spoorwegobligaties, waarin Amerikaansche stichtingen en verzekeringsmaatschappijen zulke enorme bedragen hebben belegd; zij dreigden door de daling gevoelige verliezen te lijden. De „medium grade” en de „second grade” obligaties bewegen zich ondanks de laatste (matige) koersstijging op een peil, waarbij zij, zelfs indien men het verschil tusschen geldenden koers en terugbetalingskoers buiten beschouwing laat, hooge en zelfs zeer hooge rendementen geven. Indien men deze obligaties gelet op het feit, dat zij natuurlijk in de laatste jaren minder „safe” zijn geworden, ondanks het principieele verschil dat steeds tusschen een aandeel en een obligatie bestaat als een soort aandeel beschouwt, zijn het „aandeelen”, die (ondanks een sterkere juridische positie) hooge „dividenden” betalen, in tegenstelling tot de „echte” aandeelen, waarvan slechts op enkele soorten (b.v. Norfolk en Western, Union Pacific, Louisville en Nashville, Chesapeake & Ohio, om ons tot de beste in Amsterdam genoteerde soorten te bepalen) dividend wordt uitgekeerd.

Voor hen, die bij elke radicale wijziging der beurs-tendens gestelde vraag hebben te beantwoorden, of deze op een wijziging der conjunctuur vooruitloopt of haar bewerkstelligt, zal het feit zeker de aandacht waard zijn, dat de goederenprijzen in de laatste weken tamelijk sterk zijn gestegen. Al was de stijging dus minder krachtig dan die van de aandeelenkoersen, zij begon ontegenzeggelijk op een tijdstip, waar zowel de New-Yorksche alsook de Amsterdamsche beurs uiterst lusteloos en de omzetten tot een minimum ineengekrompen waren. Niet vergeten mag worden, dat echter ook de reputatie der beurs, conjunctureele veranderingen te verdisconteeren, samen met de aldaar ingetreden hausse voor velen een aanleiding zou kunnen zijn, om ook op de goederenmarkten (en in de scheepvaart) een algemeene opleving te verwachten, en overeenkomstig deze verwachting te handelen en... haar daardoor te bespoedigen.

Dr. W. MAUTNER.

¹⁾ Het resultaat van de Britsch-Duitsche transferonderhandelingen werd door de Duitse pers als een Duitsch succes, door de Nederlandsche echter als een groot Britsch succes beschouwd, dat bovendien de positie van de Nederlandsche onderhandelaars belangrijk versterkt.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**OPEN-MARKT-POLITIEK IN FRANKRIJK.**

Dr. Herbert Weichmann schrijft ons uit Parijs:

Sinds 1928 is het invoeren van een open-markt-politiek in Frankrijk in bijna alle financieele projecten opgenomen, zonder ooit tot uitvoering te komen. Nu echter heeft het kabinet Daladier, kort vóór het afloopen van de Haar verstrekte volmachten, deze materie door het afkondigen van een verordening opgelost. Met ingang van 29 Juni jl. is in Frankrijk open-markt-politiek van de Centrale Bank geworden tot een onderdeel der financieele politiek van den Staat.

De betreffende verordening schrijft voor, dat de Banque de France, binnen door den Raad van Beheer vast te stellen richtlijnen papier van korten looptijd mag koopen en verkoopen, teneinde daardoor het credietvolume te beïnvloeden en op de geldmarkt regelend op te treden. Deze algemeene machtiging wordt echter in zooverre beperkt, dat de uit te voeren operaties der Centrale Bank in geen geval den schatkist ten goede mogen komen en ook niet tot voordeel mogen strekken aan emitteerende publieke lichamen. Hierdoor heeft dus de Fransche circulatiebank, blijkbaar geïnspireerd door het Engelsche voorbeeld, de in andere groote geldcentra reeds lang in practijk gebrachte open-markt-politiek overgenomen.

Dit gebeuren mag evenwel allerminst tot de conclusie leiden, dat nu ook de omstandigheden waaronder de circulatiebank kan ingrijpen aan die in andere geldcentra gelijk zijn. Integendeel, men mag verwachten, dat de toekomstige maatregelen niet onbelangrijk van die in het buitenland zullen verschillen.

Reeds formeel gezien zijn de bevoegdheden van de Banque de France minder verreikend dan die van haar Engelsche zusterinstelling. De interventies zullen tot de geldmarkt worden beperkt; de kapitaalmarkt zal geheel worden overgelaten aan het Fonds tot ondersteuning van de koersen van Staatsobligaties en aan de spaarbanken.

Toch is het hier slechts een kwestie van formeel onderscheid, want ook in de andere landen, die de open-markt-politiek reeds lang toepassen, is de activiteit tot de geldmarkt beperkt.

Wat nu de beïnvloeding van de geldmarkt betreft, de operaties van de circulatiebank zullen omvatten allerlei papier met korten looptijd zooals: bankaccepten, schatkistpapier, bons der nationale verdediging, wissels en andere kortlopende schuldbrieven van openbare lichamen. In de practijk kan men, gelet op de structuur der Fransche geldmarkt, verwachten, dat op grond van deze formulering de uit te voeren transacties in hoofdzaak betrekking zullen hebben op kortlopend staatspapier, dus op schatkistpromessen en op bons der nationale verdediging.

De belangrijkste bijzonderheid van de Fransche open-markt-politiek zal echter het gevolg blijken te zijn van het feit, dat de Banque de France niet zooals de Bank of England reeds over middelen beschikt om de open-markt-politiek mede uit te voeren, maar dat zij zich van deze middelen zal hebben te voorzien door geldcreatie, dus door middel van den drukpers. In dit verband is een verder belangrijk onderscheid, dat de capaciteit van de Parijsche geldmarkt uiteraard geringer is dan die van Londen of New-York. De markttransacties van de circulatiebank door aankoop van Staatspapier (verkoop zal in de tegenwoordige omstandigheden practisch niet in aanmerking komen) bergen dus inflationistische gevaren in zich. Men heeft getracht deze gevaren te verminderen — echter niet afdoend te bezweren — door te bepalen, dat rechtstreeksche transacties met emittenten uitgesloten zullen zijn.

Onder deze omstandigheden zal het resultaat en het risico der af te sluiten transacties in de allereerste plaats afhangen van de technische bekwaamheid der met de uitvoering belaste instanties. Zekere over-

gangsmoeilijkheden zijn daarbij wel te verwachten, de Fransche Centrale Bank heeft op het gebied der open-markt-politiek nog geen ervaring en de transacties op de kapitaalmarkt onder haar leiding verricht door het Egalisatiefonds en het Fonds tot ondersteuning van de koersen der Staatsobligaties hebben technische fouten vertoond, die thans tot voorzichtigheid manen.

Om het nagestreefde doel — verlaging van de geldrente — te bereiken, zal men naast een technisch goed uitgevoerde open-markt-politiek nog enkele andere maatregelen ter beïnvloeding van de geldmarkt moeten treffen.

Het was in dit verband slechts logisch, dat de invoering der open-markt-politiek een dag later werd gevolgd door een credietpolitieke maatregel, welke het mogelijk maakte het voorschot op in onderpand genomen kortlopend papier van 80 pCt. te verhoogen op 90, gedeeltelijk zelfs 95 pCt. van de nominale bedragen. Op deze wijze wordt aan de bezitters van kortlopend papier de mogelijkheid geboden om in noodzakelijke gevallen hun bezit op voordelige wijze liquide te maken, waardoor de prikkel om tot belegging in deze soort fondsen over te gaan wordt versterkt. De open-markt-politiek zal door den inzet der emissiecapaciteiten van de Centrale Bank een vlottere opname van kortlopend papier tot stand moeten brengen; de vergemakkelijking van de geldmarkt en de daling van den rentevoet zal moeten worden tot stand gebracht door het verhoogen der mogelijke voorschotbedragen op deze beleggingen. Deze methode heeft hoofdzakelijk tot voordeel, dat zij geen inflationistische tendenzen met zich brengt. Zoo beschouwd, beteekent deze jongste maatregel reeds een nuttige technische aanvulling op de open-markt-politiek.

In het uiterste geval zal echter ook de beste techniek niet beslissend zijn voor het resultaat der open-markt-politiek. Open-markt-politiek toch kan slechts dan gerechtvaardigd zijn, als zij niet beperkt is tot één soort transacties en zich niet uitsluitend doet gevoelen in een aankoopactie. Het resultaat van het ingrijpen der Centrale Bank zal in hooge mate afhankelijk blijken te zijn, zoowel van de algemeene conjunctuur als van den toestand der staatsfinanciën. Evenwicht der Staatsfinanciën, het eindelijk uit haar slaap ontwaken van het bedrijfsleven en de terugkeer van opgepotte kapitalen in de circulatie zijn en blijven de voornaamste voorwaarden voor het slagen van elke monetaire actie.

* * *

Het is nog gewenscht in het licht te stellen, wat de Fransche Regeering aanleiding heeft gegeven om de kwestie der open-markt-politiek, die al zoo lang werd voorbereid, juist nu door een autoritaire staatsdaad op te lossen. Wij merkten reeds op, dat de voorgestelde operaties zich zullen beperken tot de geldmarkt en dus de kapitaalmarkt onbeïnvloed zullen laten, hoewel juist het geringe aanbod op de kapitaalmarkt en de hooge rente voor alle langlopend papier, de groote moeilijkheid vormt, zoowel voor de staatsfinanciering als voor financiering van het bedrijfsleven. De volgende tabel geeft de groote divergentie der rentetarieven voor kort en lang crediet duidelijk weer.

Rentetarieven in Frankrijk in 1938	% in de maanden:				
	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei
Offic. disconto v. d.					
Banque de France ..	3,—	3,—	3,—	3,—	2,50
Disc. partic. Banken ..	3,17	3,27	3,53	3,38	3,38
Gemidd. rendement van fondsen m. vaste rente	6,23	6,35	6,65	6,33	6,33
Gemidd. rendement v. aandelen	4,51	4,53	4,66	4,08	4,15
Gemidd. rendement v. nieuwe oblig.-emiss.	7,40	6,50	6,00	7,80	7,03

Gelet op de groote variatie in rentetarieven zou het voor de hand liggen, dat de Regeering het zwaar-

tepunt der maatregelen meer zou hebben gelegd op de kapitaal- dan op de geldmarkt. Vroegere kabinetten zijn dat dan ook van plan geweest. Dat men nu de tegenovergestelde weg bewandelt, wijst er op, dat men blijkbaar van de veronderstelling uitgaat, dat de grootere geldruimte, welke het gevolg is van de defacto-stabiliseering van den Franc, een regeling van de geldmarkt met meer succes en sneller mogelijk zal maken dan een politiek tot saneering der kapitaalmarkt resultaten zal kunnen afwerpen en dat op den duur de betere toestand op de geldmarkt ook door een saneering op de kapitaalmarkt zal moeten worden gevolgd. De nieuwe open-markt-politiek teekent de visie van het huidige kabinet op den toestand der geldmarkt.

In deze omstandigheden mag men van de openmarkt-politiek niet meer verwachten dan zij nu zal kunnen geven. Bij een technisch voortreffelijke uitvoering, zal zij plotselinge variaties der rentetarieven met hun nasleep voor den algemeenen gang van zaken kunnen vermijden. Zij is een bijkomend contrôle-middel, geschikt om de discontopolitiek te versterken en daardoor schommelingen in het officieel disconto en in de bankrente te voorkomen. Men mag echter niet verwachten — en het is ook niet haar opdracht — dat door deze politiek het tekort der schatkist zal kunnen worden overwonnen. Hoogstens zal zij over eenigen tijd ertoe kunnen medewerken de omstandigheden te scheppen, die noodig zullen zijn om te komen tot een voor de consolidatie der staatsfinanciën onvermijdelijke conversie der staatsschuld.

AANTEKENINGEN.

De beteekenis van de industrialisatie van Australië voor Nederland.

Twee feiten hebben in de afgelopen weken de aandacht op Australië gevestigd, t.w. de opening van de luchtlijn van Nederland via Indië op Australië en de plannen tot emigratie van Nederlanders naar dit werelddeel, welke ter sprake zijn gekomen tijdens het bezoek van Sir Earle Page, den plaatsvervangenden premier en Minister van Handel van Australië. Beide feiten zullen niet nalaten de belangstelling in Australië voor ons land en Nederlandsch-Indië te trekken.

Wat Nederlandsch-Indië betreft, is het gevaar van militaire penetratie van Japan reeds een oorzaak, dat omtrent Nederlandsch-Indië in Australië veel meer bekend is geworden dan tot dusverre het geval was. Doch ook de belangstelling in Australië voor Nederland is de laatste jaren toegenomen en kan nog door allerlei maatregelen versterkt worden.

Het is van belang op twee punten de aandacht te vestigen, die met de belangstelling voor Nederland en Nederlandsch-Indië in Australië en met de industrialisatie van Australië samenhangen. Het eerste punt betreft het feit, dat veel Australiërs, vooral die uit Engelsche ouders, welke naar Australië geëmigreerd zijn, geboren worden, er naar streven om ten minste eenmaal in hun leven Engeland te zien. Indien zij eenmaal in Engeland zijn aangekomen, verbinden zij bij hun terugkeer daaraan vaak een reis door een deel van Europa. Uit een oogpunt van de bevordering van het toerisme zou het daarom zeer gewenscht zijn, dat de Australiërs bij hun reizen naar Europa ons land niet overslaan. Wij hebben den indruk, dat maar een klein gedeelte ons land bezoekt en dat het overgrootste gedeelte meer belangstelling toont voor Frankrijk, Zwitserland en Italië. Hier ligt waarschijnlijk een dankbare taak voor instanties, die het vreemdelingenverkeer in ons land bevorderen.

De beteekenis van de belangstelling voor Australië heeft echter nog een geheel ander aspect. Australië is een land, dat zich in de laatste jaren sterk industrialiseert als gevolg van de betrekkelijk eenzijdige

structuur van zijn volkshuishouding en daardoor van de groote conjunctuurgevoeligheid van dit werelddeel¹⁾.

Deze industrialisatie kan vooral voor ons land van beteekenis worden als middel tot verruiming van den afzet van onze producten. Indien men namelijk de economische en industriele ontwikkeling in de wereld nagaat, dan ziet men, dat die landen, welke het sterkst geïndustrialiseerd hebben, hun koopkracht ook het sterkst hebben zien toenemen. Het is onjuist om, zooals nog vaak gebeurd, het voor te stellen, dat de industrialisatie van een land een vermindering beteekent van de afzetmogelijkheden van de industrielanden. Dit kan weliswaar voor bepaalde bedrijfstakken het geval zijn, maar daar staat tegenover, dat de vraag naar andere goederen belangrijk zal toenemen.

Het is een feit, dat de landen, die zich het meest geïndustrialiseerd hebben, hun invoer aanzienlijk hebben zien toenemen. Daarom is het van belang om de industrialisatie in Australië nauwkeurig te volgen en onze uitvoer naar dit werelddeel op allerlei wijzen te bevorderen. Nederland heeft in verband met zijn toenemende bevolking behoefte aan grooten export en nu er in de naaste toekomst mogelijkheden zijn om den invoer in Australië te vergrooten, behooren deze mogelijkheden voor Nederland en Nederlandsch-Indië te worden onderzocht en in alle opzichten te worden ondersteund. Onze uitvoer naar

Uitvoer van Nederland naar Australië.

	In duizend gulden	In % van de totale uit- voerwaarde		In duizend gulden	In % van de totale uit- voerwaarde
1928	9.834	0.50	1933	2.434	0.34
1929	12.051	0.61	1934	2.639	0.37
1930	8.253	0.49	1935	3.143	0.47
1931	3.018	0.24	1936	3.679	0.50
1932	2.873	0.34	1937	4.240	0.37

Australië is nog zeer gering. Om bovengenoemde redenen is er o.i. alle aanleiding om de economische en structurele ontwikkelingen, die zich op het oogenblik in Australië voltrekken nauwkeurig te volgen en de afzetmogelijkheden te bestudeeren. Zoowel Nederland als Nederlandsch-Indië hebben hier een kans om den uitvoer naar dit werelddeel, dat ook in onze historie nog een plaats inneemt, te bevorderen en daardoor de grondslagen van hun eigen economisch leven te versterken.

v. d. V.

¹⁾ Men leze in dit verband ook het artikel „De economische ontwikkeling van Australië” in het Economisch-Statistisch Maandbericht van Mei 1938.

Werkloosheidsbestrijding en conjunctuurpolitiek in Zweden.

In een recent verschenen publicatie van de Svenska Handelsbanken wordt een goed en uitvoerig statistisch gedocumenteerd overzicht van de Zweedsche politiek van werkloosheidsbestrijding sinds 1929 gegeven. Daar het werkloosheidsvraagstuk nog in vele landen, en in Nederland in het bijzonder, actueel is, komt het ons nuttig voor de aandacht op eenige belangrijke gezichtspunten uit dit overzicht te vestigen.

De Zweedsche politiek van werkloosheidsbestrijding tot 1 Juli 1938.

Het doel van de werkloosheidspolitiek in deze eerste periode was voornamelijk: het grootst mogelijk aantal werklozen wederom werk te verschaffen.

Deze politiek omvatte drie onderdeelen:

1o. De werkverschaffing:

De werken, welke in aanmerking kwamen moesten arbeidsintensief zijn, geen speciale vaardigheid vereischen, weinig urgent zijn, d.w.z. dat ze niet binnen 3 jaar als normale werkobjecten in aanmerking zouden komen en verder economisch en cultureel gerechtvaardigd zijn. Het grootste deel der verbruikte gelden is aan aanleg en verbetering van wegen besteed. Tenslotte moesten, teneinde zooveel mogelijk arbeiders te werk te kunnen stellen, de loonen een

gebepaald percentage van de locale loonen voor ongeschuolden arbeid bedragen.

20. De steunverlening als aanvulling op de werkverschaffing. Toch was het aantal ondersteunden belangrijk hooger dan het aantal werkloozen dat in de werkverschaffing geplaatst was.

30. Maatregelen ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid, o.a. vrijwillige arbeidsdienst.

De financiering van deze maatregelen leverde eenige moeilijkheden op. Deze maatregelen vorderden in de begrotingsjaren 1931/32 en 1932/33 resp. 170 en 212 miljoen Kronen. Het Zweedsche budget was steeds volgens zeer orthodoxe grondslagen opgesteld. Slechts uitgaven voor onmiddellijk productieve werken mochten op de kapitaaldienst gebracht worden. Werken, die — zoals de werkverschaffingsprojecten — niet direct productief waren; moesten op den gewonen dienst gebracht worden. De laatste vertoonde diensgevolge in 1931/32 en 1932/33 een tekort van resp. 70 en 110 miljoen Kronen, waarvoor geleend moest worden.

Verandering in de werkloosheidsbestrijding sedert 1933.

De werkloosheidsbestrijding kreeg na 5 Juli 1933 een geheel ander karakter. Primair werd de Ankurbelung, dus het stimuleeren van de productie.

De werkverschaffing bleef bestaan, doch kwam voortaan pas in de tweede plaats. De eerste plaats bij de werkloosheidsbestrijding namen voortaan de openbare werken in. Het doel van deze werken was vooral het stimuleeren van de werkgelegenheid in de kapitaalgoederenindustrieën, in het bijzonder in het bouwbedrijf. Deze openbare werken werden als gewone werken beschouwd, waarbij de normale plaatselijke loonen betaald werden. Dientengevolge konden minder arbeiders voor eenzelfde bedrag tewerkgesteld worden, doch men wees erop, dat de secundaire werkgelegenheid in dit geval groter zou zijn.

Ook bij de werkverschaffing werden de loonen verhoogd, terwijl thans ook urgente werken als werkobjecten in aanmerking kwamen. Tenslotte werd er naar gestreefd, zooveel mogelijk arbeiders, hetzij bij de openbare werken; hetzij bij de werkverschaffing te plaatsen. Het aantal werkloozen dat alleen steun zonder contra-prestatie ontving, daalde van 34.5 pCt. in 1933 tot 16.4 pCt. in 1934 (in procenten van het totaal aantal werkloozen; hierbij zijn de arbeiders bij de openbare werken niet als werkloozen geteld).

Het uitvoeren van deze omvangrijke werken had tot gevolg, dat de oorspronkelijke orthodoxe financiële politiek verlaten werd. In principe werd aangenomen, dat ook wanneer de werken niet direct productief zijn, er voor geleend mag worden. Hiervoor is een speciaal fonds gecreëerd, dat zijn in den vorm van leeningen opgenomen middelen echter op korten termijn zal amortiseeren. Dit laatste is, waar het hier immers om conjunctuurpolitiek gaat, een eerste vereischte, wanneer men de staatsschuld binnen zekere grenzen wil houden.

De aanzienlijke conjunctuurverbetering, welke sinds 1933 in Zweden plaats had, in het bijzonder als gevolg van de zeer gunstige ontwikkeling van den uitvoer, had o.m. tot gevolg, dat na 1935 de omvang der openbare werken aanmerkelijk beperkt kon worden. Met ingang van het budget 1935—1936 konden de openbare werken uit den gewonen dienst gefinancierd worden.

Maatregelen voor toekomstige depressiebestrijding.

De recente ontwikkeling van de wereldconjunctuur heeft ook in Zweden haar invloed doen gelden. Sinds de herfst van 1937 is er een — overigens reeds lang gevreesde — teruggang bemerkbaar, hoewel deze nog van geringe omvang is. Men heeft echter in Zweden begrepen, dat wil men met succes een eventuele nieuwe depressie bestrijden, men paraat moet zijn. De plannen moeten klaar liggen en, zoo noodig direct ingezet kunnen worden.

Er is daarom een groote inventarisatie gemaakt van openbare werken, die de eerstvolgende jaren voor uitvoering in aanmerking komen. Of deze uitvoering al of niet versneld zal plaats hebben, zal van de ontwikkeling van de conjunctuur afhangen.

Om de paraatheid te verhoogen is, naast de gewone begrooting 1938/39 een buitengewone begrooting voor eventuele depressiebestrijding aangenomen. Krachtens deze kan de regeering, wanneer ze dit noodig acht; maatregelen ter bestrijding van een depressie treffen tot een totaal bedrag van circa 230 miljoen Kronen, zonder dat tevoren dekkingsmiddelen aangegeven zijn.

Deze laatste bepaling is wel zeer ingrijpend, en de bekende econoom Cassel uit in een artikel in het Quarterly Report van „Skandinaviska Kreditoblaget” hiertegen zijn bezwaren. Hij vreest dat, wanneer eenmaal een depressie is ingetreden, noch drastische uitgavenvermindering, noch belastingverhooging mogelijk zijn. Een eenigszins lange depressie zou dus een aanzienlijke stijging van de staatsschuld tot gevolg hebben.

Invoering van het cyclische budget.

In dit verband verdient verder vermelding het feit, dat men thans in Zweden tracht de methode van het zgn. „cyclical budgeting” toe te passen. Hierbij wordt bepaald, van een sluitende begrooting niet voor een bepaald jaar, maar voor een reeks van jaren, omvattende een geheele conjunctuurcyclus, gesteld. De overschotten in de haussejaren moeten dus de tekorten van de depressiejaren dekken. Daartoe is, eveneens met ingang van het begrotingsjaar 1938/39, een speciaal „begrotingsreguleerfonds” gecreëerd, waarin de overschotten der goede jaren gestort worden. Het budget 1938/39 vertoonde aanvankelijk op papier een overschot van 19 miljoen Kronen. Dringende uitgaven voor defensie hadden later tot gevolg, dat dit surplus verdween en de belastingen zelfs verder verhoogd werden. Cassel acht dit symptomatisch voor de zeer groote moeilijkheden, welke zich voordoen bij het creëren van begrootingsoverschotten. Hij meent, dat de uitgaven, die men eventueel tot bestrijding van de werkloosheid jarenlang zal moeten doen, zoo groot zullen worden, dat het praktisch onmogelijk zal zijn, daar later voldoende overschotten tegenover te zetten.

Inderdaad ligt hier o.i. een van de grootste moeilijkheden voor het voeren van een actieve conjunctuurpolitiek. Zijn de politieke partijen en het publiek voor een dergelijke politiek van zelfbeperking in de hausse reeds psychologisch rijp? Men zal de resultaten van dit experiment met belangstelling tegemoet zien, te meer daar Zweden, meer dan enig ander land, geschikt schijnt voor een dergelijke proefneming.

En men zal tenslotte in het oog moeten houden, dat de steeds verdergaande wapeningswedstrijd en de ontwikkeling op internationaal politiek gebied factoren zijn, die alle goede conjuncturele bedoelingen ten spijt, dergelijke plannen tot mislukking kunnen doemen.

A. P.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JUNI 1938.

Prov. en Gemeentel. Leeningen	f 20.310.770,—
zijnde:	
Nederland	
Gem. De Bilt f 1.136.000	
3% obl. à 100%	.. f 1.144.520,—
Gem. 's-Gravenhage	
f 12.140.000 3—3½%	
obl. à 100%	.. 12.140.000,—
Denemarken	
Stad Kopenhagen	
f 7.000.000 ¹⁾ 4% obl.	
à 100%	.. 7.026.250,—
Polders- Watersch. e.a. publ. rechtl. lichamen	„ 287.000,—

zijnde:	
Nederland	
Waterschap „De Grootte Krijte”	f 287.000
3½% obl. à 100%	f 287.000,—
Industriele ondernemingen	f 6.636.250,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen:	
Amsterdamsche Droogdok Mij. N.V.	f 600.000
gew. aand. 2) à 117½%	f 705.000,—
Hollandsche Constructie-werkplaatsen	f 125.000
aand. serie B à 105%	131.250,—
Machinefabr. Gebr. Stork & Co. N.V.	f 2.000.000
pref. aand. 3) à 100%	2.000.000,—
Werkspoor N.V.	f 1.250.000
aand. 4)	1.250.000,—
serie A à 100%	1.250.000,—
Obligatiën:	
Werkspoor N.V.	f 3.000.000 5) 4% 1e
hyp. obl. à 100%	2.550.000,—
Diversen	2.782.500,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen:	
Rotterdamsch Beleg-gingsconsortium N.V.	f 1.500.000
aand. 6) à 118%	f 1.770.000,—
Obligatiën:	
Hellingman's Bouwmaat-schappij N.V.	f 1.000.000
4% obl. à 101¼%	1.012.500,—
Kerkelijke Leeningen 7)	4.350,—
zijnde:	
Nederland:	

Provincialaat der Ned.	
Prov. van de E.E. Reli-gieuzen „Ursulinen van de Romeinsche Unie” „Maria-Oord”, Vught f 240.000 8)	
3½% obl. à 100%	f 1.000,—
Ver. tot opvoeding en verpleging van idioten en achterl. kinderen „s-Heerenloo”, Utrecht f 680.000 9) 3½% obl. à 100%	
	3.350,—
Totaal f 30.020.870,—	

1) Van de totale leening groot f 8.000.000 is reeds f 1.000.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst.

2) Uitsluitend voor aandeelhouders 2 : 3.

3) Recht van voorkeur voor aandeelhouders, 1 pref. aand. (f 1000) op 6 gew. aand. (f 250). Introductie.

4) Recht van voorkeur voor aandeelhouders 1 : 3.

5) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 450.000 voor conversie afgetrokken.

6) Uitsluitend voor aandeelhouders 1 : 5.

7) Bovendien conversie: Nederland: Inrichting van liefdadigheid voor R.K. (R.K. Par. scholen), Leiden, f 95.000 3½% obl. à 100%.

8) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 239.000 voor conversie afgetrokken.

9) Deel uitmakende van een leening, totaal groot f 1.150.000. Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 676.650 voor conversie afgetrokken.

Introducties.

Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag cert. van 10 aand. z.n.v. Douglas Aircraft Co. à pl.m. \$ 35, op een beperkt bedrag cert. van Z.A. £ 100 3% ingeschreven schuld van de Unie van Zuid-Afrika en op een beperkt bedrag cert. van 2 en 10 aand. van 10 sh. p.a. Sub Nigel Ltd. à pl.m. f 201.50 per cert. v. 2 aand. resp. pl.m. f 980 per cert. v. 10 aand.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandeelen. 1)

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100. De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunst-zijde	Industrie	Electri-citeit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep-vaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurs-waarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
„ '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
„ '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
„ '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
„ '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
„ '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
„ '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
„ '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
„ '37	73.3	26.2	77.8	108.5	78.-	77.-	99.-	101.1	73.6	60.4	59.-	76.4	77.7
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. „	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. „	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April „	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-
Mei „	72.6	28.4	76.9	101.6	77.6	76.8	102.1	110.1	74.4	61.3	60.-	76.8	78.6
Juni „	72.8	27.6	77.-	106.3	79.8	78.-	103.8	104.8	73.5	63.5	59.2	74.4	79.1
Juli „	74.4	28.9	78.8	115.1	83.3	80.5	102.3	106.3	78.8	64.5	60.9	78.4	80.2
Aug. „	77.4	30.9	82.9	120.7	87.4	82.9	105.-	110.5	87.9	67.7	63.5	82.4	83.8
Sept. „	74.5	28.3	80.4	118.4	82.4	78.4	98.-	99.3	82.4	61.3	57.9	79.6	79.2
Oct. „	69.-	22.5	74.5	109.6	72.7	66.7	88.5	76.4	71.7	52.7	51.-	69.8	71.1
Nov. „	68.9	20.2	74.3	109.1	71.3	66.1	83.5	70.7	67.9	49.8	51.-	67.1	69.
Dec. „	69.1	19.6	74.-	114.5	71.1	66.9	87.3	73.2	67.6	51.9	52.2	66.6	70.3
Jan. '38	71.1	19.2	77.1	118.7	72.5	70.1	90.8	76.-	70.7	54.5	55.1	69.8	73.-
Feb. „	71.-	18.1	78.6	119.1	71.8	71.9	88.-	72.1	68.1	52.-	56.1	68.2	72.2
Mrt. „	69.8	18.-	76.7	118.7	69.7	72.5	82.8	68.2	65.6	50.5	54.6	66.8	69.7
April „	68.1	16.5	75.4	120.6	68.2	68.9	80.7	63.9	63.6	48.8	51.7	64.4	67.7
Mei „	67.4	16.4	75.8	122.2	69.3	69.5	79.3	64.3	64.1	49.1	50.9	63.7	67.4
Juni „	64.-	16.2	75.1	124.2	68.9	71.8	79.9	64.1	62.5	51.7	49.6	64.1	66.8

Indexcijfer der totale beurswaarde 3 Januari 1938 f 4.005.990.000 = 100.

5 Jan. 101.2	2 Feb. 101.9	2 Mrt. 103.2	6 April 92.2	4 Mei 95.1	1 Juni 91.3
12 „ 103.-	9 „ 100.5	9 „ 102.6	13 „ 96.5	11 „ 96.-	8 „ 92.9
19 „ 103.-	16 „ 100.2	16 „ 98.6	20 „ 97.-	18 „ 95.8	15 „ 94.2
26 „ 103.4	23 „ 103.3	23 „ 97.1	27 „ 96.7	25 „ 93.2	22 „ 96.4
	30 „ 88.4			29 „ 97.7	

1) Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 12 Febr. 1936, blz. 120.

Nadruk verboden.

Emissies in 1938. (In Guldens)				
	Obligatiën	Aandeelen	Nieuw kapitaal: Totaal	Conversie:
Jan.	2.461.075,—	1.740.000,—	4.201.075,—	1.076.510.650,—
Febr.	9.267.401,25	636.000,—	9.903.401,25	110.140.600,—
Maart ...	17.951.327,50	1.650.000,—	19.601.327,50	81.525.748,—
April	466.292,50	157.500,—	623.792,50	4.852.400,—
Mei	20.122.140,50	—	20.122.140,50	4.613.850,—
Juni	24.164.620,—	5.856.250,—	30.020.870,—	1.460.650,—
	74.432.856,75	10.039.750,—	84.472.606,75	1.279.108.898,—

HYPOTHEEKRENTEN IN NEDERLAND.

	Amsterdam	Arnhem	Den Haag Volle eigen- dom	Den Haag Hyp. pacht	Middel- burg	Rotter- dam	Zwolle
1933.....	4.67	4.98	4.93	5.01	4.98	4.70	4.89
1934.....	4.49	4.65	4.69	4.95	4.89	4.52	4.65
1935.....	4.54	4.54	4.58	4.80	4.50	4.40	4.44
1936.....	4.58	4.69	4.63	4.87 ⁵	4.50	4.47	4.51
1937.....	4.—	4.—	4.04	4.34	4.—	4.12	4.03
Jan. 1936 ..	4.42	4 $\frac{1}{2}$	4.50	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$
Febr.	4.50	—	4.75	4.75	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$
Maart	4.87 ⁵	4 $\frac{1}{2}$	4.75	4.87 ⁵	4 $\frac{1}{2}$	4.60	4 $\frac{1}{2}$
April	4.62 ⁵	4 $\frac{1}{2}$	4.70	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ -5
Mei	—	4 $\frac{1}{2}$	4.75	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ -5
Juni	4.75	5 $\frac{1}{2}$ ¹⁾	4.75	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
Juli	4.83	4 $\frac{1}{2}$	4.63	—	4 $\frac{1}{2}$	4.50	4 $\frac{1}{2}$
Aug.	4.50	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	4.75	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$ -5
Sept.	4.50	4 $\frac{1}{2}$	4.68	5	4 $\frac{1}{2}$	4.50	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$ ²⁾
Oct.	4.50	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	4.75	—	4 $\frac{1}{2}$	4.27	4 $\frac{1}{2}$
Nov.	—	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	4.50	—	—	4.49	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
Dec.	4.33	4 $\frac{1}{2}$	4.—	—	4 $\frac{1}{2}$	4.50	4 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
Jan. 1937 ..	4.58	4 $\frac{1}{2}$	—	—	4 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$
Febr.	—	—	4.25	4.50	4 $\frac{1}{2}$	4.47	—
Maart	3.83	4- $\frac{1}{4}$	4.—	—	4 $\frac{1}{2}$ ³⁾	4.50	4-4 $\frac{1}{2}$
April	4.—	4 $\frac{1}{2}$	4.10	4.50	4	—	4-4 $\frac{1}{2}$
Mei	3.50	4- $\frac{1}{4}$	4.25	4.50	4	4.31	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Juni	—	4- $\frac{1}{4}$	4.—	—	4	4.04	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Juli	3.83	4- $\frac{1}{4}$	4.—	4.25	4	4.50	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Aug.	4.—	3 $\frac{1}{2}$ -4	4.—	4.25	4	4	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Sept.	3.87 ⁵	3 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	4.—	4.25	4	4	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Oct.	4.25	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$	3.80	4.20	4	4.02	3 $\frac{1}{2}$ -4
Nov.	3.92	3 $\frac{1}{2}$ -4	4.—	4.25	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	3.54	3 $\frac{1}{2}$ -4
Dec.	4.25	3 $\frac{1}{2}$ -4	—	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	3.77	3 $\frac{1}{2}$ -4
Jan. 1938 ..	4.—	4	3.90	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	4.14	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Febr.	3.75	4- $\frac{1}{4}$	4.—	4	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	3.75	3 $\frac{1}{2}$ -4
Maart	3.50	3 $\frac{1}{2}$ -4	3.90	4.10	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	4.15	3 $\frac{1}{2}$ -4
April	3.60	3 $\frac{1}{2}$ -4	—	4	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	3.72	3 $\frac{1}{2}$ -4
Mei	3.50	3 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	3.75	3.75	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁵⁾	3.52	3 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
Juni	3.50	3 $\frac{1}{2}$ -4	—	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴⁾	3.81	3 $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$

1) Bijzonder geval, geen maatstaf.

2) Door bijzondere omstandigheden.

3) Enkele hypotheeken à 4%.

4) Voor hypotheeken op gebouwen 4%; voor hypotheeken op landerijen 3 $\frac{1}{2}$ %.

5) Voor hypotheeken op gebouwen deels 4%, deels 3 $\frac{1}{2}$ %; voor hypotheeken op landerijen 3 $\frac{1}{2}$ %.

Nadruk verboden.

ONTVANGEN BOEKEN.

Statistiek voor het kruideniersbedrijf V (1936), ('s-Gravenhage 1938; uitgave van Stichting Economisch Instituut voor den Middenstand.)

Deze vijfde aflevering in de bekende serie wijkt weinig af van de voorgaanden. Voor allen betrokken in dezen tak

van handel bevat deze uitgave wederom belangrijke gegevens m.b.t. winstgevendheid, omzetsnelheid, en kostenstructuur van het beroep, welke tot toetsing van eigen resultaat van het grootste nut zijn.

Achats rationnels, caractère du plus avantageux de deux achats semblables, door Marcel Déat, oud-leerling van de Ecole Normale Supérieure, Oud-Minister van Luchtvaart. (Parijs 1938; Librairie du Recueil Sirey S. A. Prijs Frs. 26.)

De schrijver tracht den lezer te doen begrijpen, dat hij zijn belang beter kan dienen door op rationneele wijze te overwegen wat te koop en zeker moment dan door zich door gevoelsmotieven te doen leiden. Geformuleerd wordt de empirische wet van het rationeel kopen, waarbij het kwantum behoeftebevrediging per bestede geldeenheid in het maximum zij.

Probleme und Ergebnisse der Statistik des Geldmarktes unter Zugrundelegung der Verhältnisse in den Vereinigten Staaten, England und Deutschland nach dem Weltkrieg; Eine kritische Würdigung door Dr. Rudolf Dobransky. (Dresden 1937; Verlag M. Dittert & Co.)

Een kwantitatieve vergelijkende studie over de belangrijkste geldmarkten, waarbij de schrijver tot de conclusie komt, dat de statistiek over de geldmarkt in Duitschland het verst is; de Engelsche statistieken laten op vele gebieden te wensen over. Zoo beschikt Engeland in tegenstelling met Duitschland en de Vereenigde Staten niet over representatieve gegevens betreffende het leverancierscrediet. Terecht wijst de schr. erop, dat eerst een balans van de geheele volkshuishouding een maatstaf kan zijn voor een goed georiënteerde credietpolitiek.

GROOTHANDELSPRIJZEN.

(Indexcijfers gebaseerd op 1928—1929 = 100).

		TUINBOUWARTIKELEN (s-Gravenhage)					
		BLOEMKOOL 1e soort (per 100 st. 1)		KASKOM- KOMMERS 1e soort (per 100 st. 1)		SALADE 1e soort (per 100 krop 1)	
		f	%	f	%	f	%
1928		26,47	100,3	23,08	98,4	5,83	86,8
1929		26,32	99,7	23,83	101,6	7,60	113,2
1930		16,32	61,8	18,28	77,9	3,51	52,3
1931		18,49	70,0	16,89	72,0	4,33	64,5
1932		16,71	63,3	11,87	50,6	3,57	53,2
1933		14,47	54,8	9,96	42,5	1,86	27,7
1934		11,72	44,4	8,78	37,4	2,52	37,5
1935		8,12	30,8	6,79	28,9	2,23	33,2
1936		8,82	33,4	6,45	27,5	1,76	26,2
1937		12,70	48,1	10,88	46,4	2,79	41,5
April 1937		17,10	64,8	16,74	71,4	4,13	61,5
Mei "		8,29	31,4	12,07	51,5	2,67	39,8
Juni "		—	—	3,84	16,4	1,58	23,5
Maart 1938		7,67	29,1	13,24	56,4	3,17	47,2
April "		11,90	45,1	12,75	54,4	2,85	42,4
Mei "		12,08	45,8	6,17	26,3	1,54	22,9
26-31 Maart		7,67	29,1	13,24	56,4	3,17	47,2
1-7 April		11,75	44,5	12,47	53,2	2,80	41,7
7-15 "		11,92	45,2	15,07	64,3	3,41	50,8
15-23 "		12,14	46,0	12,66	54,0	3,01	44,8
23-30 "		11,73	44,4	10,38	44,3	2,15	32,0
2-8 Mei		11,83	44,8	6,30	26,9	1,85	27,6
9-16 "		12,52	47,4	7,61	32,4	2,28	34,0
16-24 "		11,67	44,2	5,64	24,1	1,14	17,0
24-31 "		12,38	46,9	5,23	22,3	0,95	14,1
1-5 Juni		7,58	28,7	4,61	19,7	0,66	9,8
6-13 "		—	—	3,09	13,2	0,66	9,8
13-19 "		—	—	2,53	10,8	0,58	8,6

1) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gem. prijzen van April, Mei en Juni van het betreffende jaar.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Juni-2 Juli 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	26 Juni-2 Juli 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	9.788	537.456	850.052	—	4.250	17.735	541.706	867.787
Rogge	962	77.950	142.015	—	—	2.875	77.950	144.890
Boekweit	361	8.243	8.258	—	—	—	8.243	8.258
Mais	14.149	674.590	557.554	275	57.051	76.847	731.641	634.401
Gerst	13.075	198.029	156.941	—	8.626	6.189	206.655	163.130
Haver	220	104.230	71.624	—	7.812	3.180	112.042	74.804
Lijnzaad	9.103	90.848	109.852	—	128.822	125.921	219.670	235.773
Lijnkoek	600	33.739	38.731	—	100	—	33.839	38.731
Tarwemeel	430	31.430	17.753	65	7.305	2.464	38.735	20.217
Andere meelsoorten	387	17.925	22.672	260	3.265	2.343	21.190	25.015

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. } Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon 4 11 Aug. '37
Bk. } Bel. Binn. Eff. 2 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '32
} Vrsch. in R.C. 2 3 Dec. '36	Madrid 5 15 Juli '35
Athene 6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1 26 Aug. '37
Batavia 3 14 Jan. '37	Oslo 3 5 Jan. '38
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 2 12 Mei '38
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 3 5 Mei '38	Pretoria ... 3 15 Mei '38
Brussel 3 30 Mei '38	Rome 4 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio 3.46 11 Mrt. '38
Dantzig 4 2 Jan. '37	Weenen 3 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau ... 4 18 Dec. '37
Kopenhagen 4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1938				1937	1936	1914
	2 Juli	27 Juli / 2 Juli	20/25 Juni	13/18 Juni	28 Juni / 3 Juli	29 Juni / 4 Juli	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	2 1/2 - 7/8	3 1/4 - 4 3/4
Prolong.	—	1/2	1/2	1/2	1	2 1/2 - 3	3 - 4 1/4
Londen Daggeld...	1/8-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-3	1/2-2 1/2	1/2-1
Partic. disc.	9/16	9/16-19/32	9/16-19/32	9/16-5/8	9/16-11/16	9/16-3/4	9/16-3/4
Berlijn Daggeld...	3/4-1/2	3-5/8	2 1/4-3	2 1/8-3 1/8	2 1/4-3 1/8	2 1/2-3 1/4	2 5/8-3 1/8
Maandgeld	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 1/8-3 1/8	2 1/8-3 1/8	2 1/2-7/8	2 1/2-7/8
Part. disc.	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/2	4-1/4	4-1/4	4-1/4
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	1	3/16
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1

1) Koers van 1 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
28 Juni 1938	1.80 1/16	8.95%	72.78	5.03%	30.64	100 1/16
29 " 1938	1.80 1/16	8.95%	72.77 1/2	5.03 1/4	30.65	100 3/16
30 " 1938	1.80 3/4	8.95 1/16	72.80	5.03 1/4	30.65	100 1/16
1 Juli 1938	1.80 1/16	8.95%	72.77 1/2	5.03%	30.62	100 3/16
2 " 1938	1.80 3/8	8.95%	72.78	5.03%	30.63	100 1/16
4 " 1938	1.80 1/16	8.95%	72.80	5.03%	30.66 1/2	100 3/16
Laagste d.w. 1)	1.80%	8.94%	72.70	5.02 1/2	30.59	100
Hoogste d.w. 1)	1.81	8.96	72.82 1/2	5.04 1/4	30.67 1/2	100 1/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
28 Juni 1938	41.42	6.27	—	—	—
29 " 1938	41.41	6.26 1/2	—	—	—
30 " 1938	41.43	6.27	—	—	—
1 Juli 1938	41.45	6.27	—	—	—
2 " 1938	41.45	6.27 1/2	—	—	—
4 " 1938	41.46	6.27	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.37 1/2	6.23	—	—	—
Hoogste d.w. 1)	41.50	6.29	1.45	9.55	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't iste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
28 Juni 1938	4.95%	2.78%	40,29	55,38
29 " 1938	4.95 1/16	2.78 1/2	40,28 1/2	55,34
30 " 1938	4.95 1/16	2.78%	40,28 1/2	55,36
1 Juli 1938	4.95%	2.78%	40,29	55,36 1/2
2 " 1938	4.95%	2.78 1/16	40,29	55,37 1/2
4 " 1938	—	—	—	—
5 Juli 1937	4.93 1/16	4.46%	40,10	54,98 1/2
Muntpariteit ..	4,86	3,90%	23,81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Juni 1938	25 Juni 1938	27 Juni / 4 Juli 1938 Laagste/Hoogste	4 Juli 1938
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97%	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	547 1/2
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest ..	Pen. p. £	25 1/2	25 1/2	24 1/2	25 1/2
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	18.99 1/2	19.02 1/2	18.98	19.00 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 25/32	1/5 25/32	1/5 1/2	1/5 27/32
Istanbul ...	Piast. p. £	618	618	618	618
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 15/16	1/2 15/16	1/2 15/16	1/3
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/1 15/16	1/2 1/16
Lissabon ...	Escu. p. £	110 1/4	110 1/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	—	—	—	—
Montevideo .	d. per £	20	20 1/4	19 1/2	20 1/4
Montreal ..	\$ per £	5.01 1/4	5.00 3/8	5.00	5.01
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	2 1/16	2 1/16	2 1/16	2 1/16
Shanghai ..	d. p. \$	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2
Singapore ..	Sh. p. \$	2/3 13/16	2/3 3/8	2/3 3/8	2/4
Valparaiso *)	\$ per £	125	125	124	124
Warschau ..	Zl. p. £	26 3/8	26 1/4	26	26 3/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

Londen 1) (N.York 2))		Londen	
28 Juni 1938..	19 1/16	42 3/4	140/9
29 " 1938..	19 1/16	42 3/4	140/8 1/2
30 " 1938..	19 1/16	42 3/4	140/8 1/2
1 Juli 1938..	18 15/16	42 3/4	140/9
2 " 1938..	19	—	140/9
4 " 1938..	19 1/8	—	140/9 1/2
5 Juli 1937..	19 1/8	—	140,6
27 Juli 1914..	24 1/16	59	84/10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Juni 1938	30 Juni 1938
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 157.718.281,36	f 162.560.617,73
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Mei 1938 a/d. gemeente. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 110.064,53	" 624.555,11
Idem aan Suriname	" 848.137,17	" 1.720.408,57
Kasvord. weg. creditverstr. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 10.855.187,14	" 10.963.632,31
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 103.128.498,25	" 102.660.796,70
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 30.737.728,32	" 27.764.814,83
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 11.342.789,96	" 11.591.921,29
Verplichtingen		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 231.373.000,—	f 231.323.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 8.500.000,—	" 8.500.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.088.811,50	" 1.088.500,50
Schuld op ultimo Mei 1938 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. l. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" 8.543.773,97	" 8.543.773,97
Schuld aan Curaçao 1)	" 590.736,56	" 566.772,76
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ..	" 960.735,96	" 15.614.094,98
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ..	" 202.344.680,18	" 210.405.413,76
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 25.500.000,—	" 25.500.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	" 195.386.720,38	" 195.866.964,40

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	25 Juni 1938	2 Juli 1938
Saldo Javasche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 1.292.000,—	f 632.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 684.000,—	" 1.518.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 16.500.000,—	" 16.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 5.000.000,—	" 5.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.114.000,—	" 993.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.681.000,—	" 1.769.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	" 545.000,—	" 480.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	" 3.508.000,—	" 3.681.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas f 32.744.000,—.		

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
4 Juni 1938..	880	1.196	663	555	1.238
28 Mei 1938..	880	1.175	572	558	1.229
21 " 1938..	880	1.027	605	553	1.191
14 " 1938..	880	1.096	576	552	1.190
7 " 1938..	879	1.200	613	548	1.181
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Stulp. der activa.

1) Zie blz. 460 van E.-S. B. v. 15 Juni jl.	GERST 64½ kg. Amer. No. 3) loco Rotterdam per 2000 kg.		MAIS Rotterdam per 2000 kg.				ROGGE 74 kg Russische loco Rotterdam per 100 kg.		TARWE Rotterdam per 100 kg.			BURMA RIJST Loonzein per cwt. f.o.b. Rangoon/Bassein Herl. Ned. Ct. Not.		BOTER per kg.		KAAS Edammer Alkmaar Fabr. kaas gang exp. per 50 kg.		EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
																					Termijn- noteer. op 1 of 2 mnd.	Amerik. Mixed No. 2)
1927	237	110.2	171.50	89.3	176	87.1	12.47	102.5	13.82	110.1	14.75	109.3	6.83	104.5	11/3¼	2.03	98.4	—	43.30	95.0	7.96	99.3
1928	228.50	106.2	208.50	108.6	226	111.9	13.15	108.1	12.57	100.1	13.47	99.9	6.43	98.4	10/7¼	2.11	102.3	—	48.05	105.4	7.99	99.6
1929	179.75	83.6	196	102.1	204	101.0	10.87	89.4	11.27	89.8	12.25	90.8	6.34	97.0	10/6	2.05	99.4	—	45.40	99.6	8.11	101.1
1930	111.75	52.0	118.50	61.7	136.75	67.7	6.22	51.2	8.27	65.9	9.67	71.7	5.09	77.9	8/5	1.66	80.5	—	38.45	84.4	6.72	83.8
1931	107.25	49.9	78.25	40.8	84.50	41.8	4.55	37.4	4.65	37.0	5.55	41.1	3.09	47.3	5/6	1.34	64.9	—	31.30	68.7	5.35	66.7
1932	100.75	46.8	72	37.5	77.25	38.2	3.62	38.0	4.70	37.4	5.22	38.7	2.59	39.6	5/11¼	0.94	45.6	—	22.70	49.8	4.14	51.6
1933	70	32.5	60.75	31.6	68.50	33.9	4.55	29.3	3.75	29.9	5.02	37.2	1.84	28.2	4/5½	0.61	29.6	0.96	20.20	44.3	3.71	46.3
1934	75.75	35.2	64.75	33.7	70.75	35.0	3.32	27.3	3.25	25.9	3.67	27.3	1.74	26.6	4/7¾	0.45	21.8	1	18.70	41.0	3.45	43.0
1935	68	31.6	56	29.2	61.25	30.3	3.07	25.3	3.87	30.9	4.12	30.6	2.07	31.7	5/8½	0.49	23.7	0.99	14.85	32.6	3.20	39.9
1936	86	40.0	74.50	38.8	74	36.6	4.27	35.1	5.75	45.8	6.27	46.5	2.19	33.5	5/7½	0.58	28.1	0.88	17.55	38.5	3.50	43.6
1937	137.75	64.0	105.75	55.1	111	55.0	8.95	73.6	8.02	63.9	8.92	66.2	2.70	41.3	6/	0.78	37.9	0.67	19.75	43.3	3.96	49.4
April 1937	149.75	69.6	110.75	57.7	115	56.9	10	82.2	9.40	74.9	10.17	75.4	2.72	41.6	6/¾	0.69	33.4	0.80	16.45	36.1	3.05	38.0
Mei	144.50	67.2	107	55.7	110	54.5	10	82.2	8.92	71.1	9.72	72.1	2.64	40.4	5/10¼	0.71	34.5	0.72	17.32	38.0	2.89	36.0
Juni	148.75	69.2	99	51.6	105	52.0	10.15	83.4	7.52	59.9	8.95	66.3	2.63	40.3	5/10¼	0.74	35.9	0.70	19.82	43.5	2.98	37.2
Juli	149.25	69.4	108.25	56.4	111	55.0	9.85	81.0	8.57	68.3	9.97	73.9	2.68	41.0	5/11¼	0.77	37.4	0.68	20.15	44.2	3.74	46.6
Aug.	136.50	63.5	106.50	55.5	112	55.4	9.30	76.4	7.82	62.3	9.22	68.4	2.86	43.8	6/4	0.78	37.9	0.64	21.50	47.2	3.84	47.9
Sept.	129.50	60.2	107	55.7	122	60.4	9.22	75.8	7.55	60.1	8.52	63.2	2.96	45.3	6/7	0.85	41.3	0.52	21	46.1	4.69	58.5
Oct.	136.25	63.3	109	56.8	114.75	56.8	8.57	70.5	7.62	60.7	8.50	63.0	2.96	45.3	6/7¼	1	48.5	0.42	23	50.5	4.99	62.2
Nov.	133.50	62.1	106.25	55.3	116	57.4	7.22	59.4	7.10	56.5	8.12	60.2	2.53	38.7	5/7½	0.96	46.6	0.46	22.20	48.7	4.99	62.2
Dec.	130.25	60.6	110	57.3	120.75	59.0	7.30	60.0	7.05	56.1	8.02	59.5	2.43	37.2	5/5	0.84	40.8	0.60	20.80	45.6	5.24	65.3
Jan. 1938	130	60.4	113.75	59.2	117.25	55.0	7.65	62.9	7.45	59.3	8.40	62.3	2.35	36.0	5/3	0.80	38.8	0.61	21.45	47.1	4.15	51.7
Febr.	129.50	60.2	106	55.2	110.75	51.9	7.60	62.5	7.27	57.9	8.30	61.5	2.39	36.6	5/4	0.81	39.3	0.65	22.12	48.5	3.65	45.5
Mrt.	121.50	56.5	104.50	54.4	109.75	51.5	7.10	58.4	6.77	53.9	7.70	57.1	2.36	36.1	5/3	0.81	39.3	0.56	21.70	47.6	2.80	34.9
Apr.	116.75	54.3	107.50	56.0	117.75	55.2	6.65	54.7	6.55	52.1	7.35	54.5	2.42	37.1	5/5	0.87	42.2	0.47	19.60	43.0	2.90	36.2
Mei	113.50	52.8	104.50	54.4	111	52.1	6.17	50.8	6.12	48.8	6.95	51.5	2.64	40.4	5/10½	0.89	43.2	0.45	20	43.9	3.25	40.0
Juni	103.75	48.2	100.50	52.3	102.75	48.2	5.62	46.2	5.97	47.6	6.92	51.3	2.67	40.9	5/11½	0.80	38.8	0.51	19.57	42.9	3.39	42.3
21-28 Juni	101.50	47.2	100	52.1	103.50	48.6	6	49.3	6.12	48.8	7	51.9	2.66	40.7	5/11¼	0.82	39.8	0.50	19.75	43.3	3.55	44.3
28 Juni-5 Juli	100.50	46.7	103.75	54.0	104.50	49.0	6	49.3	5.57	44.4	6.85	50.8	2.72	41.6	6/¾	0.81	39.3	0.50	20	43.9	3.55	44.3

	JUTE „First Marks” c.i.f. Londen per Eng. ton		KATOEN :						AUSTRALISCHE WOL in olie gekamd; loco Bradford per lb.						JAPAN, ZIJDE 13/14 Dernier wit Gr. D. te New York per lb.		RUBBER Stand. Ribbed Smoked Sheets loco Londen p. lb.				
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Middling Upland loco New York per lb.		Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.		Crossbred Colonial Carded 50's Av.		Merino 64's Av.		Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.					
			f	%	f	%	f	%	f	%							f	%			
1927	442.38	103.4	36.10/-	43.8	93.1	17.60	36.7	102.1	7.27	133.8	96.8	26.50	244.9	104.8	48.50	13.55	105.8	5.44	93	140.2	18.50
1928	445.89	104.2	36.16/11	49.8	105.8	20	37.9	105.5	7.51	153.8	111.2	30.50	259.7	111.1	51.50	12.60	98.4	5.07	54	81.4	10.75
1929	395.49	92.4	32.14/3	47.6	101.1	19.10	33.2	92.4	6.59	127.2	92.0	25.25	196.5	84.1	39	12.28	95.9	4.93	52	78.4	10.25
1930	257.97	60.3	21.6/9	33.6	71.4	13.50	19.7	54.8	3.92	81.9	59.2	16.25	134.8	57.7	26.75	8.50	66.4	3.42	30	45.2	5.85
1931	192.15	44.9	17.1/7	21.1	44.8	8.50	20.1	55.9	4.28	60.9	44.0	13	109.0	46.6	23.25	5.97	46.6	2.40	15	22.6	3.12
1932	146.86	34.3	16.18/-	15.9	33.8	6.40	19.5	54.3	5.39	42.5	30.7	11.75	79.7	34.1	22	3.87	30.2	1.56	12	18.1	3.37
1933	128.63	30.1	15.12/2	17.4	37.0	8.70	16.8	46.8	4.91	48.9	35.4	14.25	96.9	41.5	28.25	3.21	25.1	1.61	11	16.6	3.25
1934	115.85	27.1	15.9/9	18.3	38.9	12.30	13.6	37.8	4.37	51.2	37.2	16.50	95.8	41.0	30.75	1.92	15.0	1.29	19	28.6	6.25
1935	134.52	31.4	18.11/8	17.6	37.4	11.90	17.7	49.3	5.87	42.2	30.5	14	84.5	36.2	28	2.41	18.8	1.63	18	27.1	6
1936	142.61	33.3	18.6/8	19.0	40.4	12.10	18.2	50.7	5.60	54.3	39.3	16.75	108.6	46.5	33.50	2.71	21.2	1.73	25	37.7	7.75
1937	183.46	42.9	20.8/4	20.8	44.2	11.44	20.0	55.7	5.34	89.0	64.4	23.75	132.7	56.8	35.50	3.30	25.8	1.86	36	54.3	9.50
April 1937	189.96	44.4	21.3/3	26.0	55.2	14.35	23.1	64.3	6.16	96.5	69.8	25.75	144.9	62.0	38.75	3.56	27.8	1.95	44	66.3	11.62
Mei	201.20	47.0	22.7/6	24.3	51.6	13.35	22.7	63.2	6.04	97.4	70.4	26	142.9	61.1	38.25	3.25	25.4	1.78	38	57.3	10.25
Juni	186.90	43.7	20.16/7	22.9	48.6	12.60	22.3	62.1	5.96	95.6	66.1	25.50	140.2	60.0	37.50	3.28	25.6	1.80	36	54.3	9.62
Juli	189.87	44.4	21.1/3	22.4	47.6	12.32	21.5	59.8	5.71	95.8	69.3	25.50	142.2	60.8	37.75	3.42	26.7	1.88	34	51.3	9.12
Aug.	188.67	44.1	20.17/6	18.8	39.9	10.35	19.6	54.5	5.10	98.9	71.5	26.25	145.0	62.0	38.50	3.30	25.8	1.82	33	49.7	8.87
Sept.	186.01	43.5	20.14/3	16.3	34.6	9	17.4	48.4	4.64	94.1	68.1	25.25	131.3	56.2	35	3.19	24.9	1.76	34	51.3	9
Oct.	188.16	44.0	20.19/8	15.2	32.3	8.42	15.5	43.1	4.15	83.6	60.5	22.50	117.7	50.4	31.50	3.02	23.6	1.67	30	45.2	8.1
Nov.	185.91	43.4	20.12/10	14.4	30.6	7.99	15.2	42.3	4.04	74.6	54.0	20	103.9	44.5	27.75	2.86	22.3	1.58	27	40.7	7.12
Dec.	173.86	40.6	19.7/1	14.9	31.6	8.28	15.5	43.1	4.15	69.5	50.3	18.50	110.1	47.1	29.50	2.71	21.2	1.50	28	42.2	7.3
Jan. 1938	168.56	39.4	18.15/8	15.4	32.7	8.56	15.9	44.2	4.26	67.3	48.7	18	101.2	43.3	27	2.69	21.0	1.49	26	39.2	7
Febr.	166.62	38.9	18.11/7	16.1	34.0	9.00	16.5	45.9	4.41	63.9	46.2	17	98.1	42.0	26.25	2.78	21.7	1.55	27	40.7	7.12
Mrt.	165.08	38.6	18.8/-	16.1	34.2	8.91	16.1	44.8	4.30	61.1	44.2	16.25	98.3	42.1	26.25	2.81	21.9	1.56	25	37.7	6.75
Apr.	156.59	36.6	17.9/5	15.8	33.5	8.76	15.5	43.1	4.15	60.7	43.9	16.25	95.6	40.9	25.50	2.75	21.5	1.52	22	33.2	5.8
Mei	158.09	36.9	17.12/2	15.3	32.5	8.48	15.2	42.3	4.06	61.7	44.6	16.50	98.9	42.3	26.50	2.82	22.0	1.56	21	31.7	5.6
Juni	153.41	35.9	17.2/6	15.1	32.1	8.37	14.3														

	GE-SLACHTE RUNDEREN (versch) per 100 kg Rotterdam		GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam		DEENSCH BACON middelgew. No. 1 Londen per cwt.			BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH Londen per 8 lbs.			CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland			KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg.		SUIKER Witte krist-suiker loco Rotterdam/A'dam per 100 kg.		THEE N.-Ind. thee-veiling A'dam Gem. Java-en Sumatrathee per 1/2 kg.		Indexcijfer voedings- en genot-middelen		
	f	%	f	%	f	%	sh.	f	%	sh.	f	%	cts.	%	f	%	cts.	%				
	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Robusta	Superior Santos	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.				
1927	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
1928	93	98.2	77.50	90.8	66.80	100.3	107.6	2.73	92.2	4/6	41.21	119.4	68/-	46.875	95.5	54.10	91.4	19.125	119.6	82.75	109.2	101.3
1929	96.40	101.8	93.125	109.2	67.81	101.8	112.2	3.12	105.4	5/2	27.70	80.2	45/10	50.75	103.4	59.90	101.2	13	81.3	69.25	91.4	94.7
1930	108	114.0	72.90	85.5	57.19	85.9	94.7	2.97	100.3	4/11	21.04	61.0	34/11	32	65.2	38.10	64.4	9.60	60.0	60.75	80.2	72.1
1931	88	92.9	48	56.3	35.72	53.6	63/6	2.44	82.4	4/4	13.84	40.1	24/7	25	50.9	27.10	45.8	8	50.0	42.50	56.1	53.3
1932	61	64.4	37.50	44.0	25.46	38.2	58/7	1.70	57.4	3/11	17.77	34.1	27/1	24	48.9	30.04	50.8	6.325	39.6	28.25	37.3	43.0
1933	52	54.9	49.50	58.0	30.74	46.2	74/7	1.54	52.0	3/9	9.30	26.9	22/7	21.10	43.0	22.83	38.6	5.325	34.5	32.75	43.2	37.0
1934	61.50	64.9	46.65	54.7	32.94	49.5	88/1	1.42	48.0	3/9 1/2	8.15	23.6	21/10	16.80	34.2	18.40	31.1	4.075	25.5	40	52.8	34.9
1935	48.125	50.8	51.625	60.5	32	48.1	88/5	1.19	40.2	3/9 1/2	8.15	23.6	22/6	14.10	28.7	15.21	25.7	3.85	24.1	34.50	45.5	32.5
1936	53.425	56.4	48.60	57.0	36.37	54.6	93/6	1.48	50.0	3/9 1/2	12.05	34.9	30/4	13.625	27.8	16.875	28.5	4.025	25.2	40	52.8	39.2
1937	71.275	75.3	61.85	72.5	42.27	63.5	94/1	1.90	64.2	4/3	17.35	50.3	38/8	16.625	33.9	22.375	37.8	6.225	38.9	53.50	70.6	53.6
April 1937	71	75.0	56.25	65.9	42.32	63.6	94/3	1.72	58.1	3/10	20.83	60.3	46/5	17.875	36.4	23.375	39.5	6.125	38.3	54.25	71.6	54.4
Mei	73.325	77.4	56.75	66.5	42.71	64.1	95/-	1.90	64.2	4/2 1/2	17.30	50.1	38/6	17.50	35.7	23	38.9	6.075	38.0	55	72.6	53.6
Juni	80.25	84.7	55.75	65.3	39.87	59.9	88/10	2.04	68.9	4/6 1/2	15.66	45.4	34/11	17.50	35.7	23	38.9	6.525	40.8	50.50	66.7	52.7
Juli	78.45	82.8	60.85	71.3	42.63	64.0	94/6	1.97	66.6	4/4 1/2	16.46	47.7	36/6	17.50	35.7	23	38.9	6.575	41.1	55	72.6	55.1
Aug.	77.875	82.2	67.875	79.6	46.32	69.6	102/6	2.13	72.0	4/8 1/2	17.61	51.0	39/-	17	34.6	23	38.9	6.50	40.6	54.75	72.3	55.3
Sept.	72.425	76.5	69.20	81.1	46.17	69.3	102/10	1.96	66.2	4/4 1/2	15.97	46.3	35/7	16.75	34.1	23	38.9	6.325	39.6	56	73.9	55.1
Oct.	69.975	73.7	70.20	82.3	43.70	65.6	97/6	1.91	64.5	4/3	12.55	36.4	28/-	15.75	32.1	22.875	38.7	6.40	40.0	55.25	72.9	55.0
Nov.	68.175	72.0	72.375	84.8	40.77	61.2	90/6	1.95	65.9	4/4	12.18	35.3	27/1	13.50	27.5	20	33.8	6.425	40.2	53.75	71.0	52.2
Dec.	68.95	72.8	72.15	84.6	43.23	64.9	96/2	1.92	64.9	4/3 1/2	11.07	32.1	24/8	13	26.5	17.25	29.2	6.40	40.0	47.75	63.0	51.0
Jan. 1938	70.825	74.8	70.375	82.5	43.54	65.4	97/-	1.96	66.2	4/4 1/2	12.18	35.3	27/2	13	26.5	16.10	27.2	6.175	38.6	51.25	67.7	51.1
Febr.	70.25	74.2	68.75	80.6	43.95	66.0	98/-	2.08	70.3	4/7 1/2	12.44	36.0	27/9	13	26.5	16	27.0	5.40	33.8	50.25	66.3	50.3
Mrt.	69.15	73.0	66.375	77.8	45.87	68.9	102/2	1.90	64.2	4/3	13.30	38.5	29/8	13	26.5	15.50	26.2	5.05	31.6	52.25	69.0	48.6
Apr.	70.35	74.3	64.40	75.5	47.29	71.0	105/6	1.88	63.5	4/2	11.68	33.8	26/1	13	26.5	15	25.4	4.65	29.1	53.50	70.6	47.9
Mei	71.50	75.5	62	72.7	46.22	69.4	103/-	1.92	64.9	4/3 1/2	8.64	25.0	19/3	12.50	25.5	14	23.7	4.70	29.4	53	70.0	47.1
Juni	70.50	74.4	59.95	70.3	43.99	66.1	98.2	1.96	66.2	4/4 1/2	8.74	25.3	19/6	12.50	25.5	13.75	23.2	4.725	29.6	49.50	65.3	45.5
-28 Juni	70	73.9	59	69.2	43.87	65.9	98/-	1.92	64.9	4/3 1/2	9.63	27.9	21/6	12.50	25.5	13	22.0	4.75	29.7	49.50	65.3	46.1
Juni-5 Juli	68	71.8	59.50	69.7	44.31	66.5	99/-	1.94	65.5	4/4	9.97	28.9	22.3	12.50	25.5	14	23.7	4.75	29.7	47.50	62.7	45.9

	GRENHOUT Zweedsch ongesort. 2 1/2 x 7 per standaard ex opslagpl. Londen		VUREN-HOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finl. per standaard van 4.672 M³		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen		LIJNZAAD La Plata loco Rotterdam (per 1000 kg. 1/2)		GOUDE cash Londen per ounce fine		Indexcijfer agrarische grondstoffen	Algemeen Indexcijfer	Indexcijfer Indische uitvoer-producten				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%							
	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.							
1927	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100				
1928	230.28	100.1	19	160.50	105.1	40.43	100.9	32.625	106.5	266.03	106.4	21.18/11	185	95.0	51.50	100.1	85/-	105.3	104.4	124.1	94.6
1929	229.90	100.0	19	151.50	99.2	47.58	118.7	31.875	104.1	254.10	101.6	21	185.25	95.1	51.45	100.0	85/-	102.0	100.2	94.6	94.6
1930	229.71	99.9	19	146	95.6	32.25	80.5	27.375	89.4	230.16	92.0	19	214	109.9	51.40	99.9	85/-	92.7	85.4	84.5	84.5
1931	218.43	95.0	18.1/2	141.50	92.7	25.36	63.3	22.625	73.9	175.55	70.2	14.10/4	181.75	93.3	51.40	99.9	85/-	69.6	75.1	60.0	60.0
1932	187.88	81.7	16.14/1	110.75	72.5	18.65	46.5	15.375	50.2	136.69	54.7	12.21/1	151.75	93.3	52	101.1	92/5	47.6	54.6	44.7	44.7
1933	136.14	59.2	15.13/4	69	45.2	11.15	27.8	13	42.4	130.52	52.2	15	70	35.9	51.25	99.6	118/7	35.1	43.0	38.4	38.4
1934	136.48	59.3	16.11/2	73.50	48.1	13.26	33.1	9.30	30.4	90.39	36.1	10.19/4	75.30	38.8	51.35	99.8	124/7	33.1	39.0	34.5	34.5
1935	134.02	58.3	17.18/4	76.50	50.1	12.07	30.1	6.90	22.5	71.90	28.7	9.12/3	72.75	37.3	51.50	100.1	137/8	31.8	37.3	36.5	36.5
1936	127.91	55.7	17.13/4	59.50	39.0	12.54	31.3	9.15	29.9	104.26	41.7	14.8/-	67.25	34.5	51.50	100.1	142/2	32.2	37.0	34.8	34.8
1937	139.98	60.9	17.19/10	78.25	51.3	15.40	38.4	11.90	38.9	113.49	45.4	14.11/9	85	43.6	54.60	106.1	140/4	39.0	42.2	40.7	40.7
April 1937	205.35	89.3	22.17/2	132.25	86.6	23.35	58.2	15.225	49.7	127.81	51.1	14.4/8	110.50	56.8	63.20	122.0	140/9	53.4	57.8	56.3	56.3
Mei	208.79	90.8	23.5/-	135	88.4	28.50	71.1	16.875	55.1	138.95	55.6	15.9/8	114.50	58.8	63.45	123.3	141/5	59.3	60.4	63.6	63.6
Juni	211.29	91.9	23.10/-	137	89.7	26.25	65.5	14.95	48.8	127.60	51.0	14.4/-	112.50	57.8	63.15	122.7	140/8	56.7	60.2	58.2	58.2
Juli	211.01	91.8	23.10/-	137.50	90.1	24.25	60.5	14.325	46.8	130.85	52.3	14.11/7	110.50	56.7	63.10	122.6	140/7 1/2	54.8	59.0	56.1	56.1
Aug.	212	92.2	23.10/-	136.25	89.5	24	59.9	14.525	47.4	137.65	55.0	15.5/4	113	58.1	63.15	122.7	140/-	55.2	60.2	56.3	56.3
Sept.	212.40	92.4	23.10/-	135	88.4	25	62.4	13.95	45.6	126.66	50.6	14	115	59.1	63.05	122.5	139/7	53.7	59.2	55.3	55.3
Oct.	211.08	91.8	23.10/-	135	88.4	25	62.4	13.15	42.9	120.84	48.3	13.9/1	115.25	59.2	63.05	122.5	140/4	52.4	57.9	55.3	55.3
Nov.	210.65	91.6	23.10/-	135	88.4	23	57.4	13.50	44.1	121.70	48.7	13.11/7	116.75	59.9	63	122.4	140/6 1/2	50.4	56.1	51.2	51.2
Dec.	209.46	91.1	23.5/-	132.50	86.8	18	44.9	12.50	40.8	109.57	43.8	12.3/3	110.50	56.7	63.10	122.6	140/1 1/2	47.7	53.2	46.7	46.7
Jan. 1938	206.69	89.9	23	125	81.9	17	42.4	12.375	40.4	105.31	42.1	11.14/5	109.75	56.3	62.85	122.2	139/10	44.9	51.8	46.3	46.3
Febr.	203.65	88.6	22.13/9	123	80.6	19	42.4	11.875	38.8	99.85	39.9	11.2/6	109.75	56.3	62.65	121.8	139/7	44.4	51.9	44.7	44.7
Mrt.	199.56	86.8	22.5/-	122.50	80.2	17	47.4	10.95	35.8	95.86	38.3	10.13/9	108	55.5	62.70	121.9	139/9 1/2	43.4	51.0	44.3	44.3
Apr.	197.49	85.9	22	116.25	76.1	15	37.4	10.975	35.8	92.92	37.2	10.7/2	106.25	54.6	62.75	122.0	139/11	41.8	49.9	43.2	43.2
Mei	197.23																				

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 4 Juli 1938.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	7.268.879,20		
sels, Prom.,	Bijbnk. "	67.612,49		
enz. in disc.	Ag.sch. "	442.208,58	f	7.778.700,27
Papier o. h. Buitenl. in disconto				
Idem eigen portef.	f	5.400.000,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				5.400.000,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	302.414.557,21 ¹⁾		
	Bijbnk. "	4.671.726,53		
	Ag.sch. "	24.197.957,34		
	f	331.284.241,08		
Op Effecten enz.	f	329.273.434,44 ¹⁾		
Op Goederen en Ceel.		2.010.806,64		331.284.241,08 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				
Munt, Goud	f	112.857.535,—		
Muntmat., Goud		1.368.367.462,54		
	f	1.481.224.997,54		
Munt, Zilver, enz.		20.193.589,73		
Muntmat., Zilver				1.501.418.587,27 ¹⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		43.640.223,24		
Gebouwen en Meub. der Bank		4.580.000,—		
Diverse rekeningen		6.942.223,42		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5 '32, S. No. 221)		8.905.871,61		
	f	1.909.949.846,89		

		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		4.860.787,51		
Bijzondere reserve		7.102.179,67		
Pensioenfonds		11.848.858,36		
Bankbiljetten in omloop		950.576.410,—		
Bankassigtiën in omloop		22.289,53		
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	162.831.653,26		
saldo's: { Anderen		752.168.086,06		914.999.739,32
Diverse rekeningen		539.582,50		
	f	1.909.949.846,89		
Beschikbaar metaalsaldo	f	755.134.973,02		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		1.887.837.430,—		
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht				

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië

(Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 65.883.125,—

²⁾ Waarvan in het buitenland f 120.495.806,95

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
4 Juli '38	112858	1.368.367	950.576	915.022	755.135	80
27 Juni '38	112858	1.368.373	911.301	954.052	756.292	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
4 Juli 1938	7.779	—	—	331.284	5.400	6.942
27 Juni 1938	8.425	—	—	329.825	5.400	6.388
25 Juli 1914	67.947	—	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
25 Juni '38 ²⁾	136.620	184.660	62.580	37.724	
4 Juni 1938	116.886	20.051	188.913	61.648	36.712
28 Mei 1938	116.886	19.638	184.605	62.461	37.697
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
25 Juni '38 ²⁾	2.490	77.190	43.320	55	
4 Juni 1938	2.466	14.541	48.785	2.970	55
28 Mei 1938	1.625	13.850	48.269	49.962	55
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
29 Juni 1938	327.355	485.184	41.228	7.344	21.066
22 " 1938	327.325	483.272	43.140	5.500	20.627
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
29 Juni '38	119.491	10.537	125.476	36.137	42.171	24,4
22 " '38	110.176	21.656	105.513	35.307	44.053	27,1
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloo voorschot v. d. Staat
16 " '38	55.808	430	24	7.491	777	4.193	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
23 Juni '38	5.575	2.777	99.191	572	2.661	15.271
16 " '38	5.575	2.894	99.414	622	2.636	15.048
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Devlezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 " 1938	70,8	20,3	5,9	5.197,3	57,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 " 1938	546,0	1.239,8	5.724,3	1.029,5	260,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 30, 23 Juni, resp. 8, 25 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1938	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Buitenlandsche devlezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
										Schatkist	Partic.
30/6 ..	2.836	52	752	428	75	150	228	4.163	43	228	
23/6 ..	2.818	55	742	457	51	150	228	4.091	11	314	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	"Other cash" ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
22 Juni '38	10.645,8	10.635,9	411,6	9,5	0,5
15 " '38	10.646,6	10.637,4	401,3	9,4	0,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
15 " '38	2.564,0	4.123,1	9.277,2	133,6	82,4	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.00 cents werd gedevalueerd.

²⁾ "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleeningen	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 " '38	24	8.625	12.319	6.355	27.002	5.230

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.